

* ГОЛАС РАДЗІМЫ *

ВЫДАЕЦЦА З КРАСАВІКА 1955 ГОДА ●

● № 13 (3625) ●

● ПЯТНІЦА, 17 ЛІПЕНЯ, 2020

ВЫДАННЕ “ГОЛАС РАДЗІМЫ” ЧЫТАЙЦЕ Ё ІНТЭРНЭЦЕ НА ПАРТАЛЕ ZVIAZDA.BY

**Жыві ў шчасці,
Бацькаўшчына!**

Стар. 3

**Беларускае
Купалле
на берэзе
Балтыйскага
мора**

Стар. 4

**Ён будаваў
культурныя
масты**

Стар. 8

СВЯТА

Пад сонцам Незалежнасці

Беларусь шырока святкавала Дзень Вызвалення і Дзень Незалежнасці — у Купальскую пару

Лад, суладнасць, зладжанасць, згарманізаванасць... У любым здравым арганізме адбываюцца штохвілінна тысячы розных мікрапрацэсаў — і ўсе падпарадкаваныя адной вялікай мэце: жыць. Іх зладжанасць і ёсць гарантыя таго, што на хісткай кладачцы паміж быццём і небыццём — выжывем, ацалеем. Гэтак і ў велізарным грамадскім арганізме ў святы, святочныя даты адбываецца гарманізацыя калектывнай нашай свядомасці. Каб супольна ўсім нам развівацца й жыць далей.

Магчыма, многія заўважылі цікавыя “супадзенні” ў лёсе, гісторыі Беларусі. Менавіта 22 чэрвеня 1941-га, у пару найвысокага сонца — Купальскую пару! — прыняла яна першы бой са смяротна небяспечным ворагам. І роўна праз тры гады, 23 чэрвеня 1944-га, пачалася беларуская наступальная аперацыя “Баграціён”, якая завяршылася 29 жніўня. Гісторыкі кажуць: гэта была самая маштабная ваенная аперацыя Вялікай Айчыннай вайны. У ходзе яе й быў вызвалены Мінск ад нацыстаў: 3 ліпеня. Па сутнасці, у

Купальскую пару. А яе, мяркую, акрэсліваюць даты: ад 22 чэрвеня да 7 ліпеня. Ад астранамічнай даты пачатку летняга сонцастаяння да хрысціянскага паслякупальскага Дня Святога Яна.

Вельмі сімвалічна, што й Сонца нашай Незалежнасці мы цяпер таксама ўшаноўваем у Купальскую пару: 3 ліпеня. Але ж памятаем пра важны юбілей: што 27 ліпеня 1990 года Вярхоўны Савет БССР прыняў Дэкларацыю аб дзяржаўным суверэнітэце. 30 гадоў таму БССР была прызнана як самастойная дзяржава. І з 1991 па 1996 гады галоўнае нацыянальнае свята — Дзень Незалежнасці — адзначаўся 27 ліпеня, быў прымеркаваны да тае даты. А на рэспубліканскім рэферэндуме 1996 года народ прыняў рашэнне святкаваць Дзень Незалежнасці 3 ліпеня, калі адзначаецца Дзень вызвалення Мінска ад нацыстаў. І нібыта тры святы сышліся ў адно. Іх, скажам так, энергетычны зарад значна ўзмацніўся.

Купалле, Вызваленне, Незалежнасць — вось якая магутная тройца стаіць над нашым Святам! Купалле — як знак таго, што мы ўбіраем у сябе жыццядайныя рытмы Сусвету ў пару найвышэйшага гадавога росквіту Прыроды. Вызваленне —

Аляксандр Лукашэнка ў святочным шэсці “Беларусь помніць!”

як памяць пра выхад Беларусі з палону “карычневай чумы”. Незалежнасць — як знак усведамлення таго, што маем права мы пад гэтым сонцам, на гэтым белым свеце жыць у сваёй суверэннай краіне. Без чужога апекі.

За гады Незалежнасці Рэспублікі Беларусь адладзіліся й святочныя, можна сказаць, рытуальныя дзеі, што паўтараюцца штогод з невялічкімі ўдакладненнямі 3 ліпеня. Урачыстасці ў сталіцы пачынаюцца з патрыятычнага шэсця “Беларусь помніць!”. Так было й сёлета. Як заўсёды, Прэзідэнт Аляксандр

Лукашэнка паўдзельнічаў у народным шэсці, а разам з ім і тры яго сыны, ветэраны, воіны-інтэрнацыяналісты. Ішлі па Праспекце Незалежнасці да Плошчы Перамогі кіраўнікі дзяржорганаў, прадстаўнікі культуры, спорту, медыйнай супольнасці, выхаванцы Мінскага кадэцкага вучылішча й піянеры, а таксама прадстаўнікі грамадскіх арганізацый, моладзі, працоўных калектываў і духавенства.

Прыгожыя людзі. Каштоўная традыцыя. Сімвалічнае свята!

Іван Ждановіч

Мінск. 3 ліпеня. Шэсце па праспекце Незалежнасці.

СВЕТАПОГЛЯД

Зімой і летам — з бяспечным інтэрнэтам

Працяг размовы пра тое, як дапамагчы юным беларускім карыстальнікам “сусветнай павуціны” ўмацаваць свой імунітэт супраць інфавірусных інфекцый

Пэўна, што ўсе інтэрнэт-карыстальнікі хоць трохі чулі пра вірусы, што гуляюць на віртуальных прасторах “сусветнай павуціны”. Змагаюцца з імі карпарацыі дасведчаных ІТ-спецыялістаў, ствараючы антывірусныя праграмы. Аднак паставіць нейкія фільтры, распазнавальнікі на ўзроўні чалавечай свядомасці супраць фэйкаў, разбуральных і дэструктыўных ідэй — яшчэ больш складаная задача. “Ну ці ж вучылі нас бацькі змагацца з фэй-

камі? Усяму не навучыш. Але выхаванне, культурная традыцыя, развіццё інтэлекту ствараюць нябачную лінію абароны асобы. Калі яна ёсць, тады й кінуты фэйк не ляжа ў свядомасць як ідэя каранёвая, асноўная” — лічыць дырэктар кампаніі “Сакрамент ІТ” Валеры Ягораў. Пачагак гутаркі з ім мы падалі ў № 11 (“Каб не стаў інтэрнэт павуцінаю” — ГР, 15.06.2020).

“Сістэма адукацыі — стратэгічная галіна для краіны”. Тое падкрэсліў Прэзідэнт Беларусі 29 чэрвеня, калі сустракаўся са школьнымі настаўнікамі й выкладчыкі ВНУ, прафесарамі, выхавальнікамі дзіцячых садоў. З усёй краіны з’ехаліся госці ў Выставачны комплекс, які на сталічным праспекце Пераможцаў, пры Палацы Незалежнасці. Аляксандр Лукашэнка на вялікай сустрэчы з педагогічным актывам прапанаваў абмеркаваць развіццё сістэмы адукацыі. Закраналіся розныя пытанні: ад новых правілаў паступлення ў ВНУ да месцаў у інтэрнатах, росту заробкаў настаўнікаў і выкладчыкаў. Кажучы пра важнасць адукацыі ў

нашым часе, Кіраўнік дзяржавы звярнуў увагу й на тую прыхаваную небяспеку, якую ўяўляе сабой для юных сучасная інфапрастора: “Вы ведаеце, што адбываецца з моладдзю, якая застаецца сам-насам з інфармацыйнай прасторай. Я шчыра кажу: там ёю ўжо займаюцца іншыя выхавальнікі, замежныя ідэолагі, а часам і злачынцы. І тое, што сёння адбываецца з некаторымі нашымі дзецьмі, гэта не толькі да бацькоў пытанне, але й да ўсіх нас, да ўсёй сістэмы нашай адукацыі”. Па сутнасці, выхаванне моладзі найцесным чынам спалучана з пытаннямі дзяржбяспекі, будучыні нашай Бацькаўшчыны. “Не будзем займацца сваімі дзецьмі — імі зоймуцца чужыя “настаўнікі”. Тады ў гісторыі незалежнай Беларусі, якую павінны прадоўжыць нашы дзеці, можам паставіць кропку. Нават тлустую”.

Лета, школьныя й студэнцкія канікулы — якраз тая пара, калі, маючы больш вольнага часу, школьнікі й моладзь актыўна здабываюць новыя веды, досвед, уражанні ў тым ліку і ў інтэрнэт-прасто-

ры, у якой іх могуць падсцерагаць розныя небяспекі. Напрыканцы першай часткі размовы Валеры Ягораў разважаў: “Вось цяпер вялікая праблема інфапрасторы — фэйкі. Як супрацьстаяць ім? Думаю, найлепшы сродак абароны супраць інфавіруса — вучыць чалавека з маленства аналізаваць, пераправяраць, параўноўваць інфармацыю. Калі ты не прывучаны тое рабіць гэтак жа, як мыць рукі перад ежай (а цяпер і значна часцей!) — то ты, вобразна кажучы, чалавек без культурна-адукацыйнага імунітэту. І таму лёгка дасягалны для лобга інфавіруса. Дзе такія навыкі набываюцца? У сям’і, у школе, у нашым жабніку (маецца на ўвазе праект Мегабук. — І.Ж.). Калі ёсць навыкі, то ў жыццёвым плаванні, сустрэўшы нейкія новыя павевы, інфаплыні, з’явы — ты зможаш правільна выставіць ветразь, папрацаваць вяслом, зарыентавацца па зорках ці прыборах, ацаніць параметры й сілу ветра ці плыні... Наш Мегабук — “трэнажор” для ўмацавання наасфернага імунітэту асобы. → Стар. 5

ISSN 0439-3619

КАРЫСНЫ ДОСВЕД

Малююць дзеці Беларусь

Конкурсы дзіцячага малюнка дапамагаюць юным мастакам з розных краін больш даведацца пра нашу краіну

Расказваючы пра жыццё ў супольнасці “Крыніца” з літоўскай Клайпеды, у мінулым нумары мы згадалі пра конкурс “Я малюю Беларусь” (“Памятаць і любіць — значыць дзейнічаць” — ГР, 26.06.2020). “Напярэдадні Дня Незалежнасці Беларусі па ініцыятыве Рэспубліканскага Цэнтра нацыянальных культур (Мінск) беларускія грамадскія суполкі Літвы пры падтрымцы Амбулсады Беларусі ў Літве зладзілі шэраг імпрэзаў, прысвечаных важнай даче, — напісаў у рэдакцыю Мікалай Логвін, кіраўнік суполкі. — Пад назвай “Я малюю Беларусь” прайшоў конкурс юных мастакоў. Ім апыкуецца ў Літве Алена Забэльская: намесніца старшыні савета Беларускай грамадскай арганізацыі Літвы, настаўніца вільнюскай гімназіі імя Францішка Скарыны”.

У конкурсе паўдзельнічалі дзеці й падлеткі ад 3 да 18 гадоў з розных гарадоў Літвы. Спачатку падалі заяўкі, потым дасылалі малюнкi. Прымаліся й фотаздымкі работ: па электроннай пошце. А 5 чэрвеня паказальны ўрок жывапісу,

прымеркаваны да важнай даты, у гарадскім Цэнтры нацыянальных культур у Клайпедзе правяла Аксана Юозайтэне: сяброўка суполкі “Крыніца”, мастачка й мастацтвазнаўца. Прычым не толькі дзеці з Клайпедскай беларускай нядзельнай школы “Верасок” былі на ўроку, а ўсе ахвочыя змаглі далучыцца да заняткаў, выказаць пры дапамозе фарбаў свае ўяўленні ды ўражанні (ездзяць на экскурсіі) ад суседняй краіны. Напярэдадні свята журы падвяло вынікі, абвясціла пераможцаў, якія атрымалі прызы. Па выніках конкурсу з малюнкаў зроблена экспазіцыя: здымак зроблены на Купаллі ў Гервячай (гл. стар. 4). Планаюць яе паказаць у розных месцах Літвы і ў Мінску.

Выстава дзіцячых малюнкаў на Купаллі ў Гервячай

Вячаслаў Ігнаценка — кіраўнік дзіцячай студыі

А вось у Кішыніёве наш зямляк, вядомы мастак Вячаслаў Ігнаценка вядзе заняткі ў дзіцячай студыі. Яго выхаванцы паўдзельнічалі ў VII Міжнародным конкурсе дзіцячага малюнка “Сябруюць дзеці на планеце”. Яго ладзілі Мінадукацыі Беларусі,

Нацыянальны цэнтр мастацкай творчасці дзяцей і моладзі, прадстаўніцтва ААН у Беларусі. “Адаслаў 20 малюнкаў 12 дзяцей, і мая выхаванка, Аляксандра Чэра — у прызерах! — паведаміў Вячаслаў радасную вестку. — Нашай мастацкай студыі будзе у верасні чатыры гады. За гэты час дзеткі падраслі — як знешне, так і ў малюнках гэта відаць”.

Шлях праз мастацтва ў вялікі свет — напэўна, самы прыгожы.

Іван Іванаў

ЗАПРАШАЕМ ПАВУЧЫЦЦА!

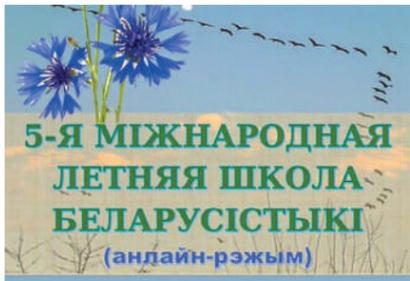
Пах валошак на ўвесь свет

У чарговы раз сёлета ў Мінску пройдзе Міжнародная летняя школа беларусістыкі: з 17 па 28 жніўня. Прычым у анлайн-фармаце.

Міжнародныя летнія школы беларусістыкі ладзіць Рэспубліканскі інстытут вышэйшай школы (РІВШ) з прыцягненнем шматлікіх валанцёраў. Сімвалам 5-й ужо школы стане валошка, кветка-васілёк. Арганізатары спадзяюцца: вобраз, а таксама й пах такой кветкі здольны нагадаць беларусам з замежжа пра асалоду роднай мовы. Спасцігаць яе, даследаваць патэемныя глыбіні сёлета навучэнцы з розных краін будуць на адлегласці, у анлайн-рэжыме: пандэмія каранавіруса прыўнесла свае карэктывы. Нова анлайн-методыкі выкладання ды анлайн-праграмы па вывучэнні мовы распрацавалі супрацоўнікі РІВШ. Ідэя ж арганізацыі школы належыць Лідзіі Сямешчы, заснавальніцы навукова-метадычнай школы выкладання беларускай мовы як замежнай (другой).

“Мы прытрымліваемся так званай лінгвакультуралагічнага падыхода ў выкладанні мовы, дзе яна — неад’емны феномен культуры, — гаворыць загадчыца кафедры моладзевай палітыкі й сацыякультурных камунікацый РІВШ Алена Ігнатвіч. — У Школе беларусістыкі мова спасцігаецца ў спалучэнні з літаратурай, гісторыяй і культурай. Лекцыі цягам двух тыдняў чытаюць вядомыя беларускія даследчыкі. Інтэнсіўны моўны курс прыпадае на першую палову дня, а разнастайная культурная праграма — на другую”. Навучэнцы школы змогуць анлайн наведаць беларускія

музеі, выставы, бібліятэкі, віртуальна сустрэцца з вядомымі дзеячамі культуры, навукі й мастацтва, патрапіць на інтэрактыўныя экскурсіі па гістарычных мясцінах Беларусі. Можна будзе завітаць на літаратурныя вечарыны, паўдзельнічаць у майстар-класах па гатаванні традыцыйных беларускіх страваў. Музейшчыкі, дарэчы, спецыяльна рыхтуць віртуальныя экскурсіі для навучэнцаў школы пад канкрэтныя моўныя праграмы. Экскурсіі, як і сустрэчы з вядомымі спевакамі, музыкамі, пісьменнікамі ды іншымі культурнымі дзеячамі, будуць інтэрактыўнымі. А па ходзе ан-

лайн-трансляцый навучэнцы школы змогуць падмацаваць веданне мовы на практыцы, задаўшы пытанні суразмоўцам.

Каго чакаюць у МЛШБ сёлета? Беларусі замежжа, якія захапляюцца беларускай мовай і літаратурай, замежных студэнтаў, магістрантаў з іншых краін, што яе вывучаюць больш глыбока, выкладчыкаў беларускай мовы як замежнай. Упершыню запрошаны прадстаўнікі дзіцячых з усіх краін ды іх сямейнікі. Для іх распрацавана спецыяльная праграма па развіцці навыкаў валодання вуснай

і пісьмовай афіцыйна-дзелавой мовай “Беларуская мова як сродак прафесійнага развіцця дыпламатычных работнікаў”. Ладзіцца й асобная адукацыйная праграма павышэння кваліфікацыі “Методыка выкладання беларускай мовы як замежнай (другой)”. У адпаведнасці з ёй будуць павышаць кваліфікацыю і ўдасканальваць педагогічныя методыкі выкладчыкі беларускай мовы як замежнай.

Кожная з гэтых груп навучэнцаў школы будзе адрознівацца і ўзроўнем моўнай падрыхтоўкі: пачатковым, сярэднім ці высокім. На кожным узроўні валодання мовай будзе прапанавана праісці адпаведны моўны курс. Высвятляць жа ўзровень дапамогуць распрацаваныя ў РІВШ тэсты.

І ўжо ёсць намер ладзіць таксама Дзіцячую летнюю школу беларусістыкі. Паўдзельнічаць у ёй змогуць дзеці беларусаў замежжа, дыпрадстаўнікоў Беларусі за мяжой, наогул усе дзеці ад 7 да 14 гадоў, зацікаўленыя беларускай мовай, гісторыяй і культурай, з Беларусі таксама. Адукацыйная праграма для дзяцей будзе праходзіць у інтэрактыўным рэжыме з ужываннем гульнёвых тэхналогій — юныя й не заўважаць, што вучацца.

Па выніках навучання ўсе ўдзельнікі атрымаюць сертыфікат РІВШ. Для ўдзелу ў Школе беларусістыкі трэба даслаць заяўку да 15 жніўня 2020 года. Яе можна знайсці па спасылцы: <https://docs.google.com/forms/d/1pBQWdN2FsAXvpLvGDed0vqt2hQjbfuu5BB7X8Q7PaQ/edit>. А пытанні арганізатарам дасылайце на электронны адрас школы: Skolabel2020@gmail.com

Ганна Лагун

СА СТУЖКІ НАВІН

Сімвал мужнасці, сімвал непарушнай дружбы

Ржэўскі мемарыял Савецкаму салдату адкрыты ў Цвярской вобласці, паблізу федэральнай аўтаграфы М9 Масква — Рыга. Пра будаўніцтва яго, што вялося на народныя ахвяраванні па ініцыятыве ветэранаў Вялікай Айчыннай вайны, мы пісалі раней. Мемарыял прысвечаны памяці савецкіх салдат, якія загінулі ў баях пада Ржэвам у 1942–1943 гадах.

30 чэрвеня Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка разам з Прэзідэнтам Расіі Уладзімірам Пуціным прыняў удзел у адкрыцці мемарыяла. Кіраўнікі дзяржаў пагутарылі з ветэранамі ў часе цырымоніі, усклалі кветкі да падножжа мемарыяла. Памяць загінулых герояў была ўшанавана мінутай маўчання.

Прэзідэнты выступілі з правамі. “Сёння мы адкрываем помнік воінам, сярод якіх былі прадстаўнікі ўсіх народаў Савецкага Саюза, — звярнуў увагу Аляксандр Лукашэнка. — Мы аддаём ім свой доўг сыноўскі, доўг святой памяці. Пакуль мы ствараем помнікі, пакуль мы прыходзім

Ржэўскі мемарыял Савецкаму салдату

да помнікаў, мы ваяваць не будзем, мы пазбегнем гэтай страшнай трагедыі. Як толькі мы забудзем дарогу да гэтых святых месцах — мы абавязкова будзем ваяваць. У тым сэнс нашых дзеянняў у гэтых светлых святых”.

Аляксандр Лукашэнка падзякаваў стваральнікам помніка, кіраўніцтву Расіі, Пастаяннаму камітэту Саюзнай дзяржавы, ураду Цвярской вобласці, Расійскаму ваенна-гістарычнаму таварыству, творчаму калектыву і ўсім грамадзянам, якія прынялі ўдзел у будаўніцтве. Прэзідэнт перакананы: Мемарыял Савецкаму салдату пада Ржэвам заўсёды будзе сімвалам непарушнай дружбы паміж Расіяй і Беларуссю, месцам усеагульнай гонару й пакланення перад подзвігам нашых дзядоў і прадзедаў.

У Віцебску — “Славянскі базар”

Калі выходзіць наша газета, знаваквы фестываль толькі бярэ разгон: учора вечарам з традыцыйным удзелам Прэзідэнта Беларусі прайшло яго ўрачыстае адкрыццё. Звяртаючыся да шматлікіх глядачоў і гасцей ХХІХ Міжнароднага фестывалю мастац-

Галоўная пляцоўка фестывалю

тваў “Славянскі базар у Віцебску”, Аляксандр Лукашэнка зрабіў у прамове такі акцэнт: “У гэты ўрачысты вечар мяне перапаўняюць пачуцці радасці й гонару за ўсіх нас, перш за ўсё — за беларусаў, якія ніколі не станавіліся і не ўстаюць на калені перад выклікамі часу. Прыклад таму — “Славянскі базар”, фестываль з яркім, цікавым лёсам”.

Як вядома, па ўсім свеце з-за каранавіруса адмяніліся, “пастаўлены на паўзу” шматлікія культурна-масавыя, спартыўныя імпрэзы. А фэст у Віцебску — жыве. “Нягледзячы на закрытыя межы, тут сабраліся самыя яркія, тытулаваныя артысты з Беларусі, Расіі, Украіны, брацкіх нам народаў і рэспублік ды іншых дзяржаў. Па-іншаму, напэўна, і быць не магло”, — упэўнены кіраўнік дзяржавы.

Што адбываецца на сцэнічных пляцоўках Віцебска — можна пабачыць дзякуючы шматлікім трансляцыям у розных мас-медыя.

Падрыхтаваў Іван Ждановіч

РАЗАМ

Жыві ў шчасці, Бацькаўшчына!

Беларусы ў замежных краінах ладзілі розныя імпрэзы з нагоды Дня незалежнасці Беларусі

Засведчыць духоўную паяднанасць з зямлёй бацькоў і дзядоў-прадзедзю якраз у пару, калі Беларусь адзначае Дзень Вызвалення і Дзень Незалежнасці, палічылі важным нашы сябры-супляменнікі з розных краін. Мы памятаем: вольную дзяржаву стваралі пакрысе, вякамі набліжаючы Незалежнасць, дзясяткі, сотні пакаленняў людзей розных нацыянальнасцяў, што жылі і жывуць на землях між сучаснымі Польшчай ды Расіяй, між Украінай, Літвой ды Латвіяй. Беларускі народ выпакутаваў ідэю Волі, “на плячах сваіх” вынес у вялікі свет — і мы ўсе разам зрабілі ўрэшце явай тое, пра што даўно марылі нашы продкі.

Пачнем агляд рэдакцыйнай пошты, прысвечанай святочнай даце, з найдалёкіх адрасоў. “Рэгіянальная грамадская арганізацыя “Іркуцкае таварыства беларускай культуры імя Яна Чэрскага” зладзіла святочны анлайн-канцэрт “Гучы, го-ман беларускі!” — напісала з Прыбайкалля кіраўніца суполкі Алёна Сіпакова. — Прысвяцілі мы канцэрт святкаванню Дня незалежнасці Беларусі. У канцэрце паўдзельнічалі беларускія творчыя гурты Іркуцкай вобласці”. А гэта, распавядае Алёна, былі народны беларускі ансамбль “Варэнічкі” (сяло Тургенеўка, Баяндаеўскі раён), фальклорны гурт “Квятчак” (сяло Марынінск, Заларынскі раён), беларускі фальклорны гурт “Сунічкі” і харэаграфічны “Энергія” (сяло Андрушына, Куйтунскі раён), фальклорны гурт “Белорусы Прибайкалья” і сямейны ансамбль “Ленушка” з Іркуцка, ды яшчэ Ігар Парцянкін з Ангарска. Праўда, не ўсе запісы якасныя, і не выбудаваўся цэльны відэафільм. Як хораша спяваюць на славу Бацькаўшчыны артысты гурта “Варэнічкі” беларускія народныя песні “Зараначка” ды “На забор сасна пахілілася” — можна глянуць у нэце: <https://yadi.sk/i/vDHQ9StbXvOEDg>.

Мы ўдакладнілі: як тэхнічна рэалізаваная была ідэя канцэрта? “Мы нумары — асобна кожнае відэа — выкладвалі ў групах беларусаў у Вайберы, Вацапе — па раёнах Іркуцкай вобласці, — патлумачыла Алёна. — Усяго атрымалася слухачоў-гледачоў — звыш 250 чалавек. Выклалі відэа ў розныя сацсеткі (Вконтакте, Фэйсбук, Інстаграм) — і там звыш 200 праглядаў. Гэта як вялікая зала! У нас і вершы людзі чыталі: крыху раней правялі мы конкурс чытальнікаў на беларускай мове, дык частку нумароў і адтуль узялі”.

Гурт “Сунічкі” з сяла Андрушына

Спяваюць Юлія Пярмінава й Алёна Сіпакова

Згаданы гурт “Варэнічкі”, як мы даведаліся, перажыў абнаўленне: ім кіруе цяпер Ксенія Васільева. У нашых планах пра тое расказаць падрабязней. Радзе гледачоў-слухачоў і гурт “Белорусы Прибайкалья”. На гэты раз яго артыстка Юлія Пярмінава ды Алёна Сіпакова падарылі супляменнікам бадзёрую застольную песню “Чарочка мая” <https://www.youtube.com/watch?v=eis-yuuxeqo>. Алёна патлумачыла: чулі яе, запісаную ў вёсцы Клятное Пінскага раёна, пры сустрэчах з мінскімі фалькларыстамі. Вось і самі развучылі. Юлія з Алёнай наспявалі й днямі ў нэце выставілі яшчэ й “антывірусную” песню “Масачка”: на той жа матыў (аўтар слоў — Ігар Жалткоў) <https://www.youtube.com/watch?v=g9FcWhXgPa0>. З прыпіскай, што “Белорусы Прибайкалья” ўсім жадаюць здароўя ды раіць паберагчы сябе ў каранавірусную пару. Каштоўны падарунак для падняцця настрою ды ўмацавання імунітэту! Можна слухаць, падпяваць — і вакцына не патрэбная.

Даслала ў рэдакцыю віншаванне з Днём Незалежнасці кіраўніца беларускай суполкі “Нёман” з Тальяці Людміла Дзёміна — з пажаданнем здароўя, мірнага неба, сапраўдных сяброў ды новых творчых здзяйсненняў. Дадае: “Сядзім у самаізаляцыі”. Трымайцеся, беларусы Тальяці! У хуткім часе мяжу з Расіяй адкрыюць — можна ехаць у Беларусь: тут няма каранціну.

Супрацоўнікі Новасібскага Цэнтра беларускай культуры таксама павіншавалі нас — і мы пашыраем добрыя словы як віншаванне ўсім беларусам: здароўя моцнага, міру й дабрабыту. Раней, дарэчы, была на сувязі з намі з новасібскага Цэнтра Валянціна Бяляўская, цяпер даслае весткі пра тамтэйшае беларускае жыццё Таццяна Нялюбіна, метадыстка Новасібскага цэнтра беларускай культуры. Віншуючы са святам, яна зычыць нам: “І каб вас ніколі не пакідала пачуццё Гонару за Радзіму!” І дае, што нам, беларусам, сапраўды, ёсць чым ганарыцца. Дзякуем, шануюная Таццяна! І вашыя сілы хай умацоўвае пачуццё крэўнай, духоўнай прыналежнасці да Беларускага Маце-рыка.

Пра іншыя віншаванні — раскажам у наступным нумары.

Іван Ждановіч

АКТУАЛЬНА

Жанчына. Сям’я. Айчына

Актывісткі Беларускага саюза жанчын прымаюць непасрэдны ўдзел ва ўсіх сацыяльна значных кірунках работы дзяржавы

Што ў Беларусі дзяржава сацыяльна арыентаваная, пра тое многія ведаюць і ў замежжы. А вось пра ролю жанчын у многіх сацыяльных працэсах, у жыцці беларускага грамадства ішла зацікаўленая размова на нядаўнім круглым stole “Жанчыны за Беларусь. Сацыяльная палітыка дзяржавы як фактар устойлівага развіцця. Сямейныя каштоўнасці”.

У сваёй большасці для размовы сабраліся актывісткі Беларускага саюза жанчын, якія непасрэдна ўдзельнічаюць ва ўсіх сацыяльна значных кірунках работы дзяржавы. Напрыклад, прапановы ад жанчын БСЖ увайшлі ва Указ Прэзідэнта ад 18 мая 2020 года “Аб сацыяльнай падтрымцы асобных катэгорый грамадзян”. А нядаўна БСЖ правёў акцыю “Марафон падтрымкі”. Сродкі, сабраныя ў часе яе, пайшлі на дапамогу медперсаналу, тым, хто вядзе барацьбу з каранавірусам. Жанчыны Саюза ўплываюць і на сямейную палітыку Беларусі. Марыя-

на Шчоткіна, старшыня БСЖ, кіраўніца Прадстаўніцтва Пастаяннага камітэта Саюзнай Дзяржавы ў Мінску, звярнула ўвагу ўдзельніц круглага стала на тое, што ў краіне створаны больш спрыяльныя ўмовы для нараджэння й выхавання дзяцей, чым у некаторых іншых. “Напрыклад, у Францыі працягласць водпуску па доглядзе за дзіцем да трох гадоў прадастаўляецца толькі пры нараджэнні другога й наступных, пры нараджэнні першага дзіцяці прадастаўляецца толькі адзін год без аплаты. У Балгарыі такі водпуск даецца да дасягнення дзіцем двух гадоў, у Германіі — 10 месяцаў, у Італіі — 6 месяцаў”, — сказала Марыяна Акіндзінаўна. Нямала робіцца ў нас і для падтрымкі сем’яў з дзецьмі. Прыводзіліся лічбы: больш 8% валавога ўнутранага прадукта накіроўваецца на патрэбы сем’яў з дзецьмі, з іх не менш 1,8% ВУП — на грашовую дапамогу.

Лілія Ананіч, намесніца старшыні БСЖ, намесніца старшыні Пастаяннай камісіі па правах чалавека, нацыянальных адносінах і СМІ Палаты Прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу,

бачыць сэнс у тым, каб моцна трымацца за сямейныя каштоўнасці ды ўсяляк падтрымліваць маці, асабліва шматдзетных. “Умацоўваючы сям’ю, мы ўмацоўваем нашу краіну”, — у гэтым актывісткі БСЖ бачаць і сваю місію. Жанчыны збіраюцца і надалей пашыраць свае ідэі на дзяржаўным узроўні.

Удзельніцы круглага стала збіраюцца ў Палацы Рэспублікі 25 ліпеня: там пройдзе ўрачыстая цырымонія ўшанавання пераможцаў XII Рэспубліканскага конкурсу “Жанчына года-2019”. Упершыню будуць адзначаны й пераможцы ў намінацыі “Лідар Беларускага саюза жанчын”. Такі конкурс праводзіцца БСЖ, а ўшаноўваюць тых, хто дасягнуў поспехаў у розных сферах дзейнасці. У конкурсе паўдзельнічалі 250 жанчын у намінацыях “Паспяхова кіраўнік”, “Мацярынская слава”, “Гаспадыня сяла” ды іншых. 37 з іх прызнаны пераможцамі.

Сёння жанчыны складаюць больш паловы насельніцтва Беларусі. Яны актыўна ўдзельнічаюць ва ўсіх эканамічных, палітычных і сацыяльных працэсах, што адбываюцца ў краіне.

Ганна Лагун

УРАЧАМ — ЗЯМНЫ ПАКЛОНІ!

І адыходзіць боль

У Беларусі штодзень зніжаецца колькасць тых, у каго ўрачы выяўляюць каранавірусную інфекцыю. На “макаўцы лета” прырост захварэлых за суткі — каля 150 чалавек, і ёсць тэндэнцыя да зніжэння такой лічбы.

Калі пішу нататкі, ужо больш за 65 тысяч выпадкаў каранавіруснай інфекцыі зарэгістравана ў Беларусі. Звыш 56 тысяч захварэлых выздаравелі, памерла 474 пацыентаў з COVID-19, ход хваробы ў якіх быў абцяжараны шэрагам хранічных захворванняў. Такія афіцыйныя весткі ад Мінздрава Беларусі.

А я, радуючыся лету, згадваю, як сам быў нядаўна ў “групе рызыкі”: мне ж пад 80. Давялося зблізку, з бальнічнай палаты шпітала Рэспубліканскага навукова-практычнага цэнтра пульманалогіі ды фтызіятрыі пабачыць боль і гора людзей рознага ўзросту. Магу засведчыць: дзень і ноч хворыя пад клапатлівым наглядом урачоў, апранутых у спецадзёны. Толькі вочы відаць. А ў палату ўрачы заходзяць заўсёды ў добрым настроі: як родныя людзі. Распытаюць. Дапамогуць. Суцешаць. Абнадзеяць.

Трапіў я з хворым сэрцам у аддзяленне кардыялогіі, што па мінскай вуліцы Сямашкі. Чацвёра было ў палаче, праз пару дзён у аднаго выявілі каранавірус, потым у іншых дваіх. І хоць перавялі мяне ў “адзіночку”, а інфекцыі не пазбег: быў жа “кантактам першага ўзроўню”. Аказаўся ў руках доктаркі, тэрапеўткі Юліі Анатолеўны Зазулі. З першых жа хвілін адчуў яе клопат, неабыякаваць. Цёплыя словы, добрыя вочы, прафесіяналізм дапамаглі мне настроіцца на пазітыўны лад. Па некалькі разоў на дзень дакторка падыходзіла да майго ложка, сачыла за ходам лячэння. І дапамагла мне справіцца з хваробай: як лекамі, так і пазітыўнай энергіяй, руплівасцю. Дзякую вам, Юлія Анатолеўна! Хай у вас усё ладзіцца!

Ды й ад іншых медыкаў, медсясцёр — усіх службоўцаў гэтай установы мы адчувалі клопат і дабрыню. Таму дзякуем усім, хто дапамагае хворым выздараўліваць. Мы зблізку бачылі, як цяжка вам даводзіцца — і ваша самаадданая праца заслугоўвае вялікай удзячнасці.

З павагай ад вялікай колькасці пацыентаў —

Мікола Котаў, мінчанін, ганаровы грамадзянін горада Турава.

ПРАЕКТЫ

Філакартычныя памяткі Вялікай Айчыннай

У Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі ў прэдадзень Дня Незалежнасці адкрылася выстаўка вядомага калекцыянера Уладзіміра Ліхадзедава “Вайна і мір. Беларусь памятае. Вяртанне”.

Падзея прымеркавана і да Дня Незалежнасці — 3 ліпеня, і да 75-годдзя Вялікай Перамогі, якое краіна, усё беларускае грамадства святкуюць сёлета. У цэнтры экспазіцыі — філакартычныя альбомы серыі “У пошуках страчанага”, праекта, якім намірант на Дзяржаўную прэмію Беларусі Уладзімір Ліхадзедаў апякуецца многія гады. Кнігі з рэпрадукцыямі старых паштовак дапоўнілі прадметы з асабістага збору калекцыянера — унікальныя рукапісныя дакументы, тапаграфічныя карты, рэдкія кнігі, старыя перыядычныя выданні ды іншыя артэфакты.

Сваімі ўражаннямі ад выстаўкі, ад збораў калекцыянера падзяліліся высокія службовыя асобы, палітычныя й грамадскія дзеячы. На адкрыцці выстаўкі былі сярод іншых добра вядомых у краіне дырэктар Інстытута гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі Вячаслаў Даніловіч, дырэктар — галоўны рэдактар Выдавецкага дома “Звязда” Павел Сухарукаў, дырэктар сталічнай кнігарні “Акадэмія” Вольга Глухоўская, былы Міністр замежных спраў Беларусі Пётр Краўчанка, дырэктар ААТ “Белкніга” Аляксандр Вашкевіч.

Напрыканцы ўрачыстага адкрыцця выстаўкі лаўрэат прэміі Прэзідэнта Беларусі “За духоўнае адраджэнне” Уладзімір Ліхадзедаў перадаў Нацыянальнай бібліятэцы некаторыя артэфакты, зборы са сваёй гістарычнай калекцыі.

Мікола Раўнапольскі

Беларускае Купалле на беразе Балтыйскага мора

Самая кароткая летняя ноч года на Беларусі — Купальская. Менавіта “па Сонцы”, як і было спрадвек, прызвычайліся адзначаць гэтае вялікае народнае свята й беларусы Літвы.

Рамантычнае, самабытнае, споўненае вялікіх таямніц свята ў гонар Сонца й росквіту прыроды — Купалле. З прадаўніх часоў ладзяць Купальскія свята і славяне, і балты. У кожнага народа ёсць свае традыцыі, павер’і ды іх працяг у нашым часе. І беларусы Літвы, хоць і жывуць за межамі Бацькаўшчыны, шануюць Купалле. Сёлета ўжо 17-ы раз адзначылі яго на тэрыторыі маляўнічай сядзібы Гервячай: пры рацэ Мініі, у ваколіцах Клайпеды. Па запрашэнні мясцовай Беларускай суполкі “Крыніца” прыехалі на свята й супляменнікі з Літвы, Латвіі, Эстоніі ды Польшчы. Так што ўжо традыцыйнае на Клайпедскай зямлі свята пашырае межы, пераўтвараецца ў Фэст беларускай культуры “Беларускае Купалле на беразе Балтыйскага мора”.

Святочную імпрэзу заўсёды падтрымлівае Дэпартамент нацменшасцяў Літвы, Цэнтр нацыянальных культур Клайпедскага самакіравання, Міністэрства замежных спраў Беларусі. Шматгадовы спонсар

Прадстаўнікі пяці краін гатовыя запаліць Купальскае вогнішча

малі падарункі ад Валерыя Бараноўскага (гл. стар. 2).

Тыя, хто ладзіў свята, радаліся ўсім гасцям. Кожны з

(мастацкая кіраўніца Ірына Хэла Каламіец) — прыгожым акапэльным спевам. Абодва гурты прыехалі з Эстоніі.

Упершыню на свята нашае завіталі госці з Польшчы: вакальна-інструментальны гурт “Лайланд” Беларускай грамады Бела-стока (мастацкі кіраўнік Богдан Астапчук). Неверагодны поспех! Пасля першых жа акордаў пляцоўку перад сценай запаўнялі танцоры: ногі самі, здаецца, туды іх неслі. А гэты ж лепшы “маркер” для любога ВІА.

З Латвіі прыехаў гурт беларускай народнай песні “Купалінка” (мастацкі кіраўнік Вячаслаў Пятроў) — ён дзейнічае пры Цэнтры беларускай культуры й беларускай суполкі “Уздым” у Даўгаўпілсе. Госці падарылі нам цудоўныя песні, да таго ж запрасілі ўсіх паўдзельнічаць у народных гульнях. Іх бліскуча й правяла на радасць усім кіраўніца ЦБК й суполкі “Уздым” Жанна Раманоўская. Які талент! Ну быццам штодзень спадарыня Жанна прымушае не адзін дзясятка дарослых людзей весяліцца як дзеці. А тым часам удзельніцы конкурсу на лепшы Купальскі вянок змаглі адправіць іх у плаванне па рэчцы.

Яшчэ адзін гурт з Латвіі, з суседняга з Клайпедай горада Ліепая — ужо шмат разоў паў-

дзельнічаў з намі ў сумесных імпрэзах. І на самым першым свяце “Купалле”, у 2004-м, ён быў з намі. Гэта вакальны ансамбль “Паўлінка” (мастацкая кіраўніца Жанна Буйніцкая). Гурт дзейнічае пры Беларускай суполцы “Мара”. На дзіва артыстычныя, прыгожыя й жыццядасныя людзі. Мы ўпэўненыя, што наша супраца й надалей будзе плённай.

Усе гледачы з захапленнем сустрэлі беларускія музычныя гурты з Літвы: вакальны ан-

Абноўлены рэпертуар, меладычнасць кампазіцый, чыстыя й звонкія галасы, жыццядаснасць удзельнікаў — усё як мае быць! Калектыў адзначыў нядаўна 15-гадовы юбілей, і ўвосень у Клайпедзе будзе яго вялікі канцэрт.

Пад гукі песень, музыкі, галасы родных людзей набліжалася самая кароткая летняя ноч. Калі закончыўся канцэрт, усе яго ўдзельнікі атрымалі памятнае дыпломы й падарункі: ад імя арганізатараў фестывалю іручаў кіраўнік суполкі “Крыніца”, Ганаровы консул Беларусі ў Латвіі Мікалай Логвін.

І вось, нарэшце, надышоў час запаліць Купальскае вогнішча. Тое было даверана прадстаўнікам пяці краін, якія прынялі ўдзел у фэсце. Ад Беларусі паходно ўзяў Валеры Бараноўскі. Калі ж гарэў агонь, то свята й далей спывала й танцавала. Усе ахвочыя артысты змаглі яшчэ раз паказаць сваё майстэрства й парадаваць гледачоў. Потым былі і скачкі цераз вогнішча, і купанне ў Купальскай вадзе. Гэта, як вядома, традыцыйныя народныя спосабы ачышчэння: агнём і вадой. І спрадвечныя традыцыі жывуць у беларускай культуры па сёння.

Дзякуй усім, хто быў у гэты вечар і ноч з намі! Асабліва падзяка жыццядасным вядучым: Наталлі Дамненцы ды яе сыну Данілу. Сваёй цудоўнай беларускай мовай, разумнымі й

На свежым паветры хораша спяваецца

свята — кампанія “Белінтэранс Балтык”, а яе супрацоўнікі — непасрэдныя ўдзельнікі Купалля. Праект гэты, кажучы сучаснаю мовай, паядноўвае людзей неабыхавых, творчых, таленавітых. Сярод ганаровых гасцей на фэсце сёлета былі Амбасадар Беларусі ў Літве Валеры Бараноўскі, заснавальнік фонду “Сантарвес” Юліус Казенас, паэт з Даўгаўпілса Станіслаў Валодзька. Дарэчы, песня на яго верш “Беларускі дом” стала гімнам Аб’яднання беларускіх грамадскіх арганізацый Літвы.

Як парадавалі ўсіх нас юныя артысты! Выступалі ансамблі з Клайпеды “Верасок” (мастацкія кіраўніцы Валянціна Снігур ды Ірына Сімацова), “Лад” (выхаванцы Валянціны Снігур) і “Вечора” (выхаванцы Марыі Серабраковай). Прыемна, што беларускія традыцыі прадаўжаюць і развіваюць дзеці, да таго ж — разам з бацькамі. Госці ды ўдзельнікі свята любаваліся й працамі юных мастакоў на выставе “Я малюю Беларусь”. Удзельнікі яе з Клайпеды атры-

лі дарыў Купаллю свае талент і майстэрства, дабрыню сэрца й цеплыню душы. Усе разам зрабілі мы свята непаўторным і запамінальным. Скажам, ансамбль беларускай суполкі “Сябры” з Нарвы (мастацкая кіраўніца Ларыса Ждановіч) запомніўся сваёй яркасцю й выразнасцю. А гурт “Спадкі” беларускай суполкі з Тарту

Над рэчкаю Мініяй, з Купальскім вяночкам

Якія дзяўчаты!

самбля “Раніца” (мастацкі кіраўнік Францішак Міцкялевіч) Беларускага культурнага цэнтра ў Шальчынінкі ды ансамбль беларускай песні “Світанак” (мастацкі кіраўнік Сяргей Шабадалаў) Беларускага культурнага цэнтра “Крок” з Вісагінаса. Заслугоўвае вялікай павагі шчырае імкненне нашых супляменнікаў з Літвы зберагаць этнакультурную спадчыну беларусаў. І заўсёды хочацца ім падпяваць — так і на гэты раз было.

А на заключэнне ў святочным канцэрте па традыцыі выступалі гаспадары: вакальны ансамбль “Купалінка” (мастацкая кіраўніца Валянціна Снігур) Беларускай суполкі “Крыніца”. Сустрэчам з гэтымі артыстамі жыхары горада заўсёды рады.

дарэчнымі рэплікамі яны ўпрыгожылі вечар. Дзякуй і аўтару сцэнара Сяргею Шабадалаву. Ён шмат папрацаваў і на падборы ўдзельнікаў, рэпертуару, ды сам не змог да нас прыехаць. Адзначым як заўсёды бездакорную працу шматгадовага гукарэжысёра свята Рамана Крылюка. Яны ўсе справіліся — на выдатна.

Я ўпэўнена: добрая традыцыя праводзіць з песнямі й гульнямі самую кароткую ноч года разам прадоўжыцца пры гасціннай Клайпедзе яшчэ не адзін год. Будзем спадзявацца, што склад удзельнікаў, іх “геаграфія” пашырацца. Так што — да новых Купальскіх сустрэч!

Наталля Ляпешка.
Фота: Валеры Зубакоў.

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Калі ты добра ведаеш, куды й навошта рухаешся — лягчэй супрацьстаяць розным інфаспакусам. А з гадамі развіваецца пачуццёваданне. Ты хутка ўжо адсяваеш фэйкі, маючы досвед аналізу іншых разрозненых фактаў і з'яў. Многае, дарэчы, наш мозг апрацоўвае міжволі: мы толькі запускаем працэс, загружаючы зыходную інфармацыю ў наш мегакамп'ютар. Бо чалавек — гэта, Кажуць мудрыя людзі, найдасканалая машына ў свеце. Іншая справа, што мы не заўсёды ўмеем якасна выкарыстоўваць увесь свой велізарны патэнцыял”.

І вось як размова прадаўжалася.

— У антычнай міфалогіі, падаецца мне, былі папярэджанні пра інфаспакус, пра якія вы гаворыце. Напрыклад, ад старажытных грэкаў вядома пра сірэны — дэманічныя істоты, якія сваімі чароўнымі галасамі завабліваюць неабачлівых мараплаўцаў да сябе. Але Адысей-мараплаўца, як расказаў людзям Гамер, загадзя ведаў пра такую небяспеку, там і змог яе пазбегнуць. Інакш салодкагалосыя істоты, завабіўшы спакушаных на сваю выспу, разарвалі б іх на кускі...

— Ну нездарма ж Кажуць, што ўсё новае — гэта добра забытае старое! Бярэш міфічных сірэн — і па аналогіі знаходзіш у інтэрнэце тысячы крыніц інфармацыі. Як хутка разбагацець? Як пазбегнуць залішняй апекі бацькоў? Дзе сёння лёгка жывецца? І ты ж, аказваецца, выйграў у нейкай там латарэі вялікія грошы — сталася толькі пагадзіцца забраць выйгрыш... Ну ўсе жадаюць табе добра і шчасця! І як тут не ўспомніць сірэн, якія зводзяць невядома куды недасведчаных мараплаўцаў...

— Я ведаю, што для пашырэння культурна-адукацыйнай прасторы кампанія “Сакрамент ІТ” планавала ствараць на грунце Мегабук і спецыялізаваныя кніжныя палічкі: для выкладчыкаў, бацькоў, вучняў рознага ўзросту з улікам іх схільнасцяў. Для тых, напрыклад, хто паглыблена цікавіцца інфарматыкай, хіміяй, фізікай, біялогіяй...

— Такая “палічная” опцыя, магчымасць сапраўды ёсць у нашай платформе. І гэта, лічу, правільна. Разам з агульнай, базавай, з якой мы стартвалі, можна разгортваць асобныя кніжныя паліцы. Там могуць быць кнігі для бацькоў: па асабліва сямейнага выхавання. Для педагогаў — варыянты правядзення асобных урокаў, пра агульную тэндэнцыю ў педагогіцы, метадыка выкладання, сучасныя тэхнічныя сродкі на ўроку ды многае іншае. Чытанне на лета — палічкі па класах. У развіццё праекта мы гатовыя тое ж зрабіць і для студэнтаў. Выступіць заказчыкам, напрыклад, механіка-матэматычны факультэт — размесціць увесь курс на базе ўніверсітэта. Тое, што паліцаў найлепшым спецыялістам. І так — па любой спецыяльнасці, прычым на гэтай жа платформе, дзякуючы якой паступова можа стварацца асабістая культурна-адукацыйная прастора чалавека. Воблака, як цяпер Кажуць, у якім мы зможам знаходзіць шмат для сябе цікавага. І ўвесь час яго пашыраць.

— А можна ж і вярнуцца да раней засвоенага матэрыялу, нешта паўтараць, аднавіць веды. Здаецца, у Мегабука ёсць магчымасць весці канспекты, рабіць паметкі на палях... Мне вельмі падабаецца чытаць кнігі з алоўкам у руках...

— Вядома, можна і вярнуцца. Ёсць магчымасць, робячы любыя запыты, іх гісторыю захоўваць, паметкі рабіць. І сістэма пошуку па ўсёй базе — заўсёды побач. Нешта новае даведаўся — пазначыў. І ў цябе ўсё гэта, канспект навучання, пад рукой! Можна колерам нешта пазначаць. Я, прызнацца, і свае веды па матэматыцы па падручніках, што выстаўлены на Мегабук, паднаўляю — бо неяк папрасілі знаёмыя з іх дзецьмі

пазаймацца. І ў мяне ёсць мой асабісты канспект на базе Мегабук. Я матэматык па адукацыі, у 1979-м закончыў факультэт прыкладнай матэматыкі БДУ. Потым працаваў у акадэмічным Інстытуце кібернетыкі. Але ж з гадамі, дзесяцігоддзямі нейкія нюансы, навікі губляюцца, каб кансультаваць школьнікаў, калі ты не практыкуеш як настаўнік, рэпетытар, выкладчык матэматыкі. Трэба веды паднаўляць. І з Мегабукам кнігі, канспекты заўсёды побач: у тваім асабістым воблаку.

— Я ведаю, была яшчэ ідэя стварыць бібліятэку беларускай літаратуры

— ...У якім бяспечна плаваць, умацоўваючы калектыўны імунітэт супраць розных інфавірусаў...

— Так, зручна там вучыцца плаваць у інфаплынях, жыць у наасфернай прасторы. Гэта ж можа быць і базавая сістэма абароны ад знешніх нападаў на нашу нацыянальную інфапрастору. На жаль, не ўсе яшчэ разумеюць сёння, колькі ўсяго рознага можа праз інтэрнэт “праціснуцца” ў свядомасць, у душы юных нашых грамадзян. Прычым асноўная праблема не ў тым, што ёсць інтэрнэт, а ў тым, што мы не вучым карыстальнікаў “плаваць” у водах інтэрнэт-акіяна. Вось і

нікому не патрэбныя: ні жылля, ні працы, ні грошай...

— Ну, рана ці позна з падобнымі працаўнікамі нешта павінна было здарыцца. Людзей вабяць некуды добрымі заробкамі, яны кінулі ўсё — і туды. Ці ў іншую краіну: прыг-скок. Так і хочацца спытаць у іх: гэта што за стыль жыцця, грамадзяне? А пра сваю зямлю, пра Радзіму хто клапаціцца будзе? Можа, гаварыць пра інтарэсы Радзімы — гэта ўжо “не сучасна” ў эпоху інтэрнэту? Дарэчы, “размыванне” матрыцы патрыятызму — адна з сур’ёзных небяспек, што падсцерагае юных у інтэрнэце. А паспрабуйце толькі ў замжных заходнееўрапейскіх краінах такія тэзы агучваць... І адкуль ногі растуць у з’явы пад назвай “размыты патрыятызм” ці “кульгавая самаідэнтычнасць”? З непісьменнасці! Бо культурны, адукаваны чалавек разумее: вось тут мая зямля, мой дом. Тут я абаронены ўсім гэтым сваім — і таму тут ствараю сям’ю, раблю кар’еру. Тут мая будучыня, тут стабільнасць. Не без выключэнняў, вядома: іншаму можа і наканава на сваю долю ў свеце шукаць. Але не мільёнам ж шукаць нейкага лепшага жыцця ў іншых краінах! Што тут скажаш: сірэны не дрэмлюць, спяваюць. А жыццёвага досведу, культурнай базы, ведаў няма, каб аб’ёмна паглядзець на сітуацыю. Рызыкнулі. Там, як з Чэхіяй, зачынілася пастка — і не вернешся. Альбо вернешся з вялізнымі стратамі. А колькі выпадкаў, калі беларускі выходзіць за межы, нараджаюць дзетак у іншых краінах, разводзяцца — і дзетак ім не аддаюць. Зрэшты, падзеі, справакаваныя каранавірусам, іншымі фактарамі ў ЗША ды іншых багатых краінах для многіх, мяркую, будуць навукай патрыятызму.

— Вялікая тэма для размовы! Аднак вернемся да вашай ІТ-платформы, на якой пабудаваны Мегабук. Можаце сказаць, дзе канкрэтна ў межжы ёй цікавацца?

— Ад планаў да ўвасаблення заўсёды няпросты шлях. Таму скажу хіба пра тэндэнцыю — на прыкладзе Кыргызстана. Нейк, гады два ці тры таму, на выставе ТІБО ў Мінску мы прадставілі платформу Мегабук. Я пазнаёміўся з уплывовым чыноўнікам з Бішкека. А нядаўна там стварылі ДзяржкамІТэт па інфармацыйных тэхналогіях, і мой знаёмец у ім працуе. Спачатку праявіў інтарэс, потым прапаў на пару гадоў — і вось у іх, як Кажуць, пайшоў працэс. У Мінадукацыі Кыргызстана праявілі вялікую цікавасць да электронных падручнікаў. Праходзяць нарады, кансультацыі, пры тым цікаваць да беларускага ІТ-прадукту немалая. Там жа лясоў на кнігі няма: 70 адсоткаў тэрыторыі — горы. Я, дарэчы, сам там бываў: хадзіў у складзе тургрупы ў горы на 4000 метраў. Да возера Ісык-Куль спускаліся.

— Там жа і наш супляменнік, знакаміты Мікалай Пржэвальскі падарожнічаў: у яго з Віцебшчыны родавыя карані. Я чытаў, ён са шляхецкага роду быў, і продку ягонаму шляхецтва (у Вялікім Княстве Літоўскім) нададзена было за подзвігі ў змаганні з рускімі войскамі: калі армія караля Рэчы Паспалітай Стэфана Баторыя ў 1579-м адбіла Полацак. А пахаваны Мікалай Міхайлавіч (памёр у 1888-м) паводле яго заповіту пры горадзе Каракол, на беразе Ісык-Куля. Там, ведаю, нават адпаведны музейны комплекс ёсць. Так што сувязь Беларусі — Кыргызстан, адладжаная даўно, засталася толькі паднавіць кантакты ў новым часе.

— Цікава. Пачытаю падрабязней пра гэта. Сёння, ведаю, Кыргызстан — краіна з маладым насельніцтвам. Адукацыя развіваецца, і сучасныя тэндэнцыі прадставілі ўлады ўлавілі. Прычым яшчэ да сітуацыі з каранавірусам, а сітуацыя толькі пацвярджае, як гэта важна: разумна выкарыстоўваць ІТ-тэхналогіі на карысць народа, дзяржавы.

Гутарыў Іван Ждановіч

Зімой і летам — з бяспечным інтэрнэтам

Валеры Ягораў

най класікі. У тым ліку й з перакладамі на розныя мовы. І зрабіць гэты рэсурс даступным па ўсім свеце...

— Марым і пра такое — знайсці б партнёраў, каб усё рэалізаваць. А колькі цікавага можна выкласці па ваеннай гісторыі, па гісторыі беларускай дзяржаўнасці! Скажу без пахвальбы: наша тэхналогія працуе не толькі ў сярэдняй школе. Гэта праект на вырасце. Культурна-адукацыйная платформа і для спецыяльнай, і для вышэйшай адукацыі. А па вялікім рахунку: для ўсёй нацыянальнай культурна-адукацыйнай, інфармацыйнай прасторы. І што важна: гэта наша, айчынная тэхналогія. Мы запампоўваем у базу дадзеных тое, што працуе на нашу эканоміку, культуру, развіццё чалавечага патэнцыялу, бяспекі дзяржавы. Гэта вельмі эфектыўнае ўкладанне сродкаў у развіццё нацыі. Будзе грамадскі запыт — яе можна папаўняць бясконца. Дарэчы, да нашай платформы ёсць немалая цікавасць і ў замежжы, асабліва ў апошнім, каранавірусным часе. Многія разумеюць: пасля пандэміі свет сапраўды будзе іншым. Анлайн-уроки для школьнікаў, лекцыі для студэнтаў — не самае лепшае рашэнне праблемы. І дзесяць гадоў таму працавала такое. А мультымедыяныя падручнікі, кнігі, дапаможнікі — гэта тэхналогіі ў тым ліку й заўтрашняга дня. Уваходзіць у наш Мегабук школьнік — і бачыць паліцы з кнігамі. Можа любую разгарнуць, а там — відэа, і аўдыафайлы... Усё, што яму цікава. Выкладчыкі, бацькі таксама знойдуць сваё. Не хочаш чытаць — слухай альбо відэаглядзі. Калі платформу пастаянна развіваць, то ўтворацца вялізнае “адукацыйна-культурнае возера”!

выносіць іх да рэальных, не віртуальных чужых берагоў у тым ліку.

— За савецкім часам, калі ішла гонка ўзбраенняў, развіцця краіны стваралі дарагія сістэмы абароны ад касмічных ды іншых нападаў...

— Можна і такую аналогію правесці. Але выклікі часу цяпер іншыя. Нам трэба ствараць сваю, нацыянальна арыентаваную культурна-адукацыйную прастору. Безумоўна, яе асобныя элементы ўжо ёсць. І важна, каб кожны малады грамадзянін засвойваў сістэму базавых каштоўнасцяў сваіх бацькоў і дзядоў, асвойваў нашы, спрадвечныя культурныя коды, рос патрыётам Бацькаўшчыны. Вось нядаўна я даведаўся: адна сям’я з’ехала жыць з Беларусі ў Швецыю. Нейк прабліся. Ім паабяцалі, што там — добрае, камфортнае жыццё, і менш пры тым трэба, як Кажуць, напружвацца. Матуў разумель: менш працаваць — лепш жыць. Але па развіцці, адукацыі тыя маладыя людзі, па сутнасці, нічога з сябе не ўяўляюць. Жанчына думала: усё, зямны рай! Як сыр у масле будзем катацца. І яшчэ адно дзіця там нарадзіла. Прычым уладкоўвацца ў соцыум асабліва не спыталіся. Калі да яе прыйшлі сацработнікі, яна ім, як Кажуць, “права качаць” стала. Тыя — свае правы маюць: дзяцей забралі, палічыўшы сям’ю асацыяльнай. Цяпер іх вярнуць немагчыма. Прычым уявіце сабе: дзяцей аддаюць на выхаванне адаптаваным там маракамцам, у якіх і зарплаты прыстойныя, і пастаянная праца. То бок для ўсынаўлення па чыноўніцкіх крытэрыях праходзяць. Вось якая гісторыя. Праўду казалі нашы продкі: дзе нарадзіўся — там і спатрэбіўся. Але ж цяпер праз розныя каналы ідзе інфапрацоўка: там добра — у нас дрэнна. Хтосьці паддаецца, шукае рай: нібыта “дзесяці там” усё само сабой з неба сыпнецца.

— Чаму так атрымаўся?

— Таму што мы неабачліва запускаем несумленных вярбоўнікаў у нашу інфапрастору. Яны ж паказваюць толькі плюсы “таго” свету і толькі мінусы нашага жыцця. Гэта вядома прыём ідэалагічнай барацьбы, як раней казалі. Мэта: звабіць з Беларусі працоўныя рэсурсы, пажадана высокаадукаваныя. А крытычнага ўспрымання падобнай інфармацыі ў многіх няма. І хтосьці паддаецца на хітрыкі. Вось такія ёсць выклікі ў эры наасферы, да якой многія не гатовыя.

— Вы згадалі пра чужыя берагі... Увесну была інфа: два мільёны гасгарбайтэраў з розных краін затрымаліся ў Чэхіі. Думаю, і нашы сярод іх былі. Прыехалі на заробкі — а потым каранцін, межы закрылі. А яны ж там

Край разрываны ўвесь на часці...

Сто гадоў таму — 11 ліпеня 1920 года — скончылася амаль гадавая польская акупацыя на той час ужо сталічнага горада Менска. Ды ў хуткім часе Беларусь была разарваная: на Усходнюю й Заходнюю. Глянем на супярэчлівы час у гісторыі Бацькаўшчыны праз чароўную прызму: вершы Янкі Купалы.

Памятная дата вызвалення Менска ад палякаў за савецкім часам не абходзілася ўвагай афіцыёзу. Вядома ж, расстаўляліся адпаведныя акцэнтны. Янка Купала меў магчымасць, як кажучы, на сваёй скуры адчуць сутнасць як большавіцкае палітыкі ў дачыненні да Беларусі, так і палітыкі польскае ўлады. Таму слушна будзе звярнуцца да бачання гістарычных падзей Прарокам.

Пасля рэвалюцыйных падзей 1917 года і ў далейшым пасля заняцця Беларусі нямецкімі акупантамі паэт Іван Луцэвіч жыў у Смаленску, які тады разглядаўся як беларускі горад. Разуменчы ці адчуваючы важнасць падзей, у кантэксце якіх адбылося абвешчэнне Беларускай Народнай Рэспублікі (25 сакавіка 1918 года), паэт пасля доўгага паэтычнага маўчання нібыта выходзіць з зацягнутага самнамбулічнага стану ды зноў пачынае прамаўляць: гучна й канцэптуальна. У новых паэтычных творах яшчэ яскравей акрэсліваюцца два галоўныя матывы: абуджэнне-адраджэнне беларускага народа і ў сувязі з тым насцярожанасць адносна суседзяў — як з усходу, так і з захаду. Таму й разважае паэт: “А ўсё ж як тамка сваякі-суседзі/ Яе паймуць, хачцелася бы знаць, —/ Ці блаславяць, ці ўтопчучь гідка ў гаць?/... Адно, снуючы з сумам па праследзі, / Я голасна йграць буду ў тайным брэдзе, / Для Бацькаўшчыны-маці буду йграць!” (“Для Бацькаўшчыны”, 1918).

З абвешчэннем БССР (1 студзеня 1919 года) Янка Купала прыязджае ў сталіцу рэспублікі — Менск. І становіцца не проста ў цэнтры — у авангардзе культурна-палітычнага жыцця Беларусі. Да паэзіі дадаўся публіцыстычны фармат, з выпадкамі асабліва надзённымі й вострымі. Па-ранейшаму трохі апераджаючы падзеі, калі савецка-польскае змаганне на Беларусі яшчэ не набыло вастрыні, але і нямецкая акупацыя падыходзіла да завяршэння, а БНР так і не здолела замацавацца, Прарок піша: “Чужак-дзікун, крывёю ўпіўшысь свежай,/ Запрог цябе ў няволлю, ў батракі/ І тваю маці-Бацькаўшчыну рэжа./ Жывую рве на часці, на кускі. <...> Паўстань, народ! Прачнісе, беларусе!/ Зірні на Бацькаўшчыну, на сябе!/ Зірні, як вораг хату і зямлю раструсіў,/ Як твой навала злыднюў скарб грабе!” (“Свайму народу”, 29.10.1918) У вершы — увесь Купала: ён “уваскрашае мінуўшчыну” свайго народа і “выказвае цяпершчыну”, акрэслівае межы Бацькаўшчыны й падкрэслівае гонар яе, абуджаючы яго ў калектыўнай памяці, а ўрэшце палымяна заклікае свой народ “строіць” “для будучыны шчасце”, “каб пут не строіў больш сусед”.

Аднаго такога закліку, нягледзячы на яго мастацкую сілу, было б замала для народнага збуджэння. Таму паэт не спыняецца: амаль кожны верш таго часавага прамежку так ці інакш паглыбляе й пашырае ідэйна-тэматычную парадыгму, у плыні якой праблема падзелу, раздзірання роднае зямлі й супрацьстаяння той нацыянальнай трагедыі гучыць як адна з канцэптуальнейшых, атрымліваючы розныя сэнсавыя й пачуццёвыя інтэрпрэтацыі: “Чужы і свой хлеб становіцца жорсткім комам/ І душыць кліч: ці доўга будзе нам заломам/ Варшава панская і царская Масква” (“Наша гаспадарка”, 1918). І чарговая ваенная хваля, якая прайшла па Беларусі як непасрэдна савецка-польскае супрацьстаянне, натуральным чынам каталізавала ў публіцыстычнай паэзіі й тэму падзелу беларускай зямлі больш моцнымі суседзямі: “Ідзеш у край, які

Янка Купала

бязбожна/ Жыўцом парэзалі на часці,/ А брат проць брата стаў варожна/ І памагае край раскрасці. (“Новы год”, 1919).

Савецкая сацыялагітарская крытыка ў пазнейшым часе таксама заўважыла (пра тое пісаў Лукаш Бэндэ), што “матыў “парэзанай бацькаўшчыны” паўтараецца і ў вершах “На сход” і ў некаторых іншых. <...> Паэт і на гэтым этапе, як і ў сваіх старых вершах, выступае супроць “чужынцаў” наогул, не аддзяляючы ворагаў працоўных мас Беларусі ад іх сяюзнікаў. “Чужынцы суседзі” наогул, без дыферэнцыяцыі — вольны хто, па ўяўленню паэта, вораг беларускага народа, яны збіраюць мёд з яго вулляў, яны “запрэлі” яго ў няволлю. Паэт упарта не хоча прызнаць, што царская Масква у выніку Кастрычніцкай рэвалюцыі адыйшла ў мінулае, што пролетарская савецкая Масква нічога агульнага не мае з царскай Масквой. Ён... у сваіх вершах імкнецца паказаць, што ў Расіі і ў выніку сацыялістычнай рэвалюцыі нічога не змянілася, што засталася царская Масква — прыгнятальнік і душыцель нацыянальнасцей”. (Падаецца як у арыгінале. — Рэд.).

У сваіх паэтычных творах Прарок таксама кажа пра чужака, які “ў нашым краі пануе” (“На нашым...”, 1919), чужынца (“Беларускія сыны”, 1919), разбойнага чужаніцу (“Свайму народу”, 1918), ворагаў (“Габруся ў жаўнерку ўзялі...”, 1919), чужых бадзяк (“Паўстань...”, 1919), суседа паганана (“Як цені...”, 1918), паганцаў, суседзяў, якія “нябожна паганьбілі нас” (“На біблейныя матывы”, 1920), груганцоў, якія “тваіх там продкаў косці рвуць” (“На сход!”, 1918) і г. д. — бадай, ніхто й блізка з паэтаў тагачасна не даваў столькі пеяратаўных (абразлівых) найменняў суседзям Беларусі з усходу й захаду, як Янка Купала.

Што характэрна: паэтычныя інтанацыі Янкі Купалы практычна не вар’іруюцца ў сувязі са зменамі ўлады на Беларусі ды ў сувязі са зменамі ўлад, пад якімі даводзілася апынацца самому творцу (яны пасля стануць канвою для вядомейшай п’есы “Тутэйшыя”, 1922). Купала тады заставаўся ў Менску, які два разы за няпоўных паўтара года перажыў польскую акупацыю. Разуменчы, што надзішоў скрушны час, прадказаны ім гадоў колькі таму, паэт спрабуе прадухіліць драматычную падзею раз’яднання народа і пачынае выступаць як публіцыст у жанры, даступным успрымання больш шырокаму колу паспалітага люда. Прывядзём найбольш яскравы ўрывак Купалавай публіцыстыкі часу эмацыйнага для

паэта 1919 года, калі да падзелу Беларусі заставалася ўжо нядоўга. Як тонка прадбачыць ён падзею! “Наша незалежнасць соллю ўваччу для незалежнасці нашых суседак — Польшчы і Расіі, бо і адна, і другая хацелі б нашу незалежнасць утапіць у лыжыцы вады сваёй незалежнасці.

Для адбудавання вялікай Польшчы “ад мора да мора” трэба пераступіць Беларусь; для адбудавання вялікай Расіі ад Белага да Чорнага мора таксама трэба растаптаць Беларусь.

Вось і выходзе, што трэба Беларусь выкінуць з гісторыі, з геаграфіі, і наагул калі не цалкам прылучыць яе к адной з суседніх дзяржаваў, то разрэзаць напалавіну, але так зрабіць, каб яе не было і звання” (“Незалежнасць”, 1919).

Болем непараўнай страты занатавалася ў Купалавым сэрцы старонка БНР, двухгадоваму гадавіну абвешчэння незалежнасці якой паэт сустракае вершам з паказальнай назвай — “25.ІІІ.1918–25.ІІІ.1920. Гадаўшчына-памінкі” (24 сакавіка 1920). Прычына для болю — усё тая ж: “За катом кат на нашы гоні/ Прыходзіў, грабіў, зністажаў.../ <...> Край разрываны ўвесь на часці —/ Народ аграблены яго...” Вядома ж, і гэта потым не засталася незаўважным для тых, хто ўважліва вывучаў жывыя рухі Купалавай душы. «Становішча працоўных мас Беларусі на савецкіх землях ён (Янка Купала. — А. Т.) паказвае такім-жа, як і на землях, акупаваных белапалякамі. І яго жалобная канстатацыя факта, што замест “незалежнасці” — “падняволле”, не вядзе паэта да разрыву з прадажнымі халуямі польскага імперыялізма — беларускімі нацыяналістамі, да вызвалення ад фальшывай, хімернай ідэі Бенеероўскай “незалежнасці”», — напісаў у сваім артыкуле-інвектыве сацыялагітар Л. Бэндэ. І ён часткова меў рацыю! Часткова таму, што ў вершы няма прапольскіх сімпатый. Нават больш таго: прафесар Вячаслаў Рагойша ўбачыў тут менавіта “смелы выклік паэта тагачаснага белапольскага захопніка, якія вуснамі Пілсудскага аб’яўлялі аб збаўленні беларускага народа ад “большавіцкай акупацыі”, аб разуменні імкнення беларусаў да дзяржаўнай незалежнасці, а самі, захапіўшы беларускія землі, уста-

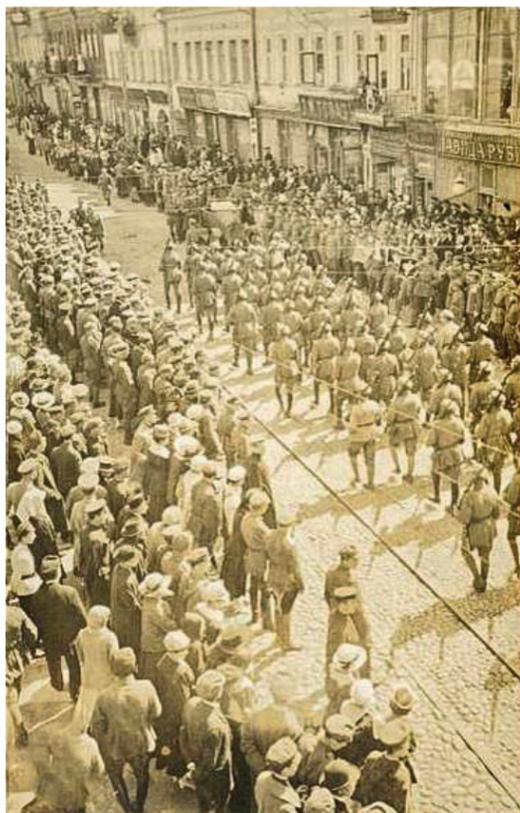
навілі на іх “падняволле” й “рабства”. Акадэмік Уладзімір Гніламедаў удакладняе: паэт “асуджае і савецкую, і польскую акупацыю, не шкадуючы фарбаў для праўдзівага паказу карціны нацыянальнай трагедыі”. Апошняя з працягваных ацэнкаў найбольш дакладная, але ж літаратуразнаўца не пайшоў у глыб адпаведнай аналітыкі.

Звернем яшчэ ўвагу на тое, што заўважыў слынным літаратуразнаўца Іван Навуменка: “...і пераклад «Слова аб палку Ігаравым»” (такая назва ў Купалы), спачатку празаічны, а затым і паэтычны (1918–1921 гады), Янка Купала стварае “ў цяжкую часіну, калі беларускую зямлю рвалі на кавалкі розныя захопнікі і акупанты”. У гэтым можна пабачыць імкненне да ўзмацнення патрыятычных пачуццяў, катэгарычнае непрыняцце чужацкага панавання на Беларусі. Як слушна пісаў Валеры Максімовіч, у суровых віхурах часу Янка Купала шукаў шляхоў паяднальнасці, духоўнага кантакту з народам дзеля ўсталявання — у якасці канчатковае мэты — нацыянальнай дзяржаўнай супольнасці. Задача была: выпрацаваць стрыжнявы нацыянальны ідэал. І гэта было як надзённае паграбаванне часу, так і аб’ектыўная гістарычная заканамернасць.

Літаратуразнаўца Аляксей Каўка прыходзіць да высновы, што сутнасць і пафас Купалавай думкі ў яе мастацка-вобразнай праяве зводзіцца да наступнага: “Успрымання “Усходу” й “Захаду”, вузей — суседніх Расеі ды Польшчы дэ-тэрмінавана характарам і наступствамі іх удзеяння на жыццёвыя лёсы Беларусі й Беларускай, удзеяння ў агульным і гістарычным балансе адмоўнага, з неаблічальнымі стратамі для беларускага нацыянальнага будаўніцтва”. Яшчэ ў адным, пазнейшым артыкуле гэты ж даследчык пашырае думку наконт дэ-тэрмінізму складанай беларускай долі: “Вось яна, найвастрэйшая драма Беларусі: цяжар і сорам ад неадчэпнага чужацкага, не абавязкова іншаземнага, засільля пры фармальнай вольнасці і... добраахвотным халопстве яе насельнікаў. У айчыннай славеснасці да Купалы, а мабыць і пасля яго, наўрад ці патрапіў хто нагэтулькі востра й дакладна вызначыць, “агаліць” суровым словам тую злаякасную пухліну на грамадскім целе краіны, імя якой — нацыянальнае нутранае нявольніцтва”.

Сваім паэтычным словам Прарок зрабіў неацэнны ўнёсак у нацыянальнае развіццё супляменнікаў. Адчуваючы найвастрэйшыя праблемы й небяспекі, якія меў беларускі народ і якія на яго насоўваліся ў бліжэйшай перспектыве, паэт як мог змагаўся супраць іх, выпраўляў і папярэджаў. Але ж прапанаваныя шляхі (найперш узмацнення нацыянальнага адзінства) на той гістарычны момант немагчыма было прайсці: нацыянальная эра для беларускага народа толькі пачыналася, і не было яшчэ належнага досведу. Разам з тым ён імкліва набываўся. У тым ліку й перадусім дзякуючы паэтычнай пасіянарнасці Янкі Купалы.

Анатоль Трафімчык,
кандыдат філалагічных навук,
вучоны сакратар філіяла “Інстытут літаратуразнаўства імя Янкі Купалы” дзяржаўнай навуковай установы “Цэнтр даследаванняў беларускай культуры, мовы й літаратуры”
Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі

Польскія салдаты на вуліцах Менска. 10 жніўня 1919 года.

РОДНЫ КУТ

Паэтычныя Акопы Янкі Купалы

Дзевяць саджанцаў бэзу ўпрыгожылі Акопы — жывапіснае месца на Лагойшчыне. Там расквітнеў геній Купалы, праявіўся ў поўную моц ягоны талент лірыка сусветнага значэння й выдатнага драматурга.

Пасадку саджанцаў бэзу “Паўлінка” сумесна зладзілі Дзяржаўны літаратурны музей Янкі Купалы, Нацыянальны акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы й Цэнтральны батанічны сад Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі. Акцыя стала напамінкам пра тое, што паэтычныя Акопы Янкі Купалы жывуць, хоць рэальныя, гістарычныя былі знішчаны ў савецкі час. А менавіта ў Акопах пясняр знаходзіў натхненне для стварэння сваіх неўміручых твораў. Камедыя “Паўлінка”, трагікамедыя “Тутэйшыя”, рамантычныя паэмы “Бандароўна”, “Магіла льва”, “Яна і я”, “Тарыслава”, вершаваны пераклад “Слова пра паход Ігаравы” — усе яны выйшлі з-пад пяра пісьменніка ў Акопах. 4 п’есы для тэатра й больш за 80 вершаў.

На месцы фальварка й гаспадарчых пабудов сёння ў Акопах — толькі падмуркі. Высіцца валун, на якім Янка Купала часам пісаў свае творы. На камені ўвекавечаны словы з ягонага верша “З кутка жаданняў”. Гэтае месца называюць “мемарыяльнымі” Акопамі. Як выглядала сядзіба — раней можна толькі здагадвацца. Не ацалела фотаздымкаў з яе выявай. Згінулі й рэчы, якімі карысталіся сваякі Янкі Купалы, а магчыма й сам паэт: былі вывезены з хутара й згубіліся ў віры жыцця. Пра ціхія вечары ў Акопах сведчыць толькі медны падсвечнік з выявай сфінкса. Ён дэманструецца ў экспазіцыі Купалаўскага музея ў Мінску.

Гісторыя сям’і Янкі Купалы ў Акопах пачалася ў 1909–1910 гадах: тады маці паэта, Бянігна Іванаўна Луцэвіч, узяла там у арэнду зямельны надзел. А сваю зямлю, нагадаем, Луцэвічы страцілі яшчэ пры жыцці дзеда паэта, Ануфрыя Дамінікавіча. Таму былі вымушаны часта пераязджаць з месца на месца ў пошуках таннай арэнды. У Акопах сям’я збіралася асталявацца назаўсёды. Янка Купала часта прыязджаў туды на канікулы да сваякоў, калі вучыўся на Чарняўскіх курсах у Санкт-Пецярбурзе.

Прарочай для Акопаў стала драма “Раскіданае гняздо”

Павел Латушка і Алена Ляшковіч высаджваюць куст бэзу

пазнакай месцаў, дзе часцей бываў паэт. Кажуць, Янка Купала, вандруючы па ваколіцах, любіў садзіць жалуды, з якіх вырасталі дубы. Кожны наведнік музея таксама можа захапіць з сабой жалуд і пасадзіць свой дуб. Экспазіцыя аздоблена выцінанкамі. Нават брычка, на якой Янка Купала вандраваў па Лагойшчыне, зроблена ў тэхніцы выцінанкі. Ёсць і выява дуба — сімвала моцы, мудрасці, стойкасці.

Частка экспазіцыі прысвечана сям’і паэта. У цэнтры ўвагі — вобраз маці, захавальніцы сямейнага дабрабыту. У доме Луцэвічаў збіралася нямала гасцей. Адна з залаў экспазіцыі аформлена як шляхецкая гасцёўня. У зале-кабінеце можна пазнаёміцца з творчасцю Купалы, звязанай з Акопамі й ваколі-

(1913). Янка Купала нібыта прадуваў бяду. Трагедыя ў гісторыі роду паўтарылася. Калісьці, яшчэ пры жыцці дзеда Ануфрыя, зямлю ў Луцэвічаў адабралі. А ў 30-я гады — зноў бяда: раскулачылі сваякоў Песняра.

Нядаўна даследчыкі знайшлі вопіс маёмасці фальварка ў Акопах, складзены ў 1930-м: каб “кулак не паспеў яе разбазарыць”. Вядучая навуковая супрацоўніца Купалаўскага музея Галіна Варонава выявіла дакумент у Дзяржархіве Мінскай вобласці. Дзякуючы вопісу маёмасці стала вядома, чым валодалі гаспадары Акопаў. Цікава, што ў фальварку была воўначасальня, абсталяванне якой ацэнена было ў два разы вышэй за жылы дом. А рэчы й абсталяванне мясцовыя актывісты апісалі, дазнаўшыся, што Раманоўскі, гаспадар хутара, прадаў ражаль і племяннога бычка. У рукі навукоўцаў патрапіў пратакол агульнага сходу вёскі Карпілаўкі й навакольных хутароў. На сходзе тым пастанавілі выслаць сваякоў Янкі Купалы, Раманоўскіх і Аўлачынскіх, за межы рэспублікі напярэдадні выбараў 1930-га года — як кулакоў, што жывуць непрацоўнымі даходамі. Зазначым: Раманоўскія былі пазбаўлены выбарчых правоў яшчэ ў 1926 годзе. І ў той жа год Янка Купала апошні раз наведваўся ў Акопы. І ў 1926-м ён разам з сястрой, Леакадзіяй Раманоўскай, набыў дом у Мінску па вуліцы Кастрычніцкай, куды й перавезлі дзеці старэнь-

кую сваю маці, Бянігну Іванаўну. Магчыма, ужо тады яе дзеці разумелі, што Акопы прыйдзеца пакінуць: людзей, пазбаўленых выбарчага права, лічылі патэнцыйнымі ворагамі савецкай улады. Ёсць сведчанні, што Янка Купала цяжка перажываў тую акалічнасць. Ён скардзіўся знаёмым на тое, што яго сваякоў не пашкадавалі й раскулачылі. А сям’я ж Луцэвічаў жыла небага-

Фрагменты падмурка былога будынка ў Акопах

та, хоць і належала да засцянковай шляхты. А тыя шляхцюкі не толькі наймалі работнікаў у гарачую пару, але й самі шчыравалі ўвесь час на зямлі.

Больш пра блізкіх паэта, што жылі ў Акопах, можна даведацца ў музеі вёскі Харужынцы. Музей — на месцы хутара Міхалішкі, што стаяў калісьці непдалёку ад гістарычных Акопаў. Там разгорнута новая літаратурна-дакументальная экспазіцыя. Наведнікаў адразу сустракае “карта вандровак” Янкі Купалы з

цамі. Апошняя зала прадстаўляе Купалу-драматурга, там прадстаўлены апавед пра трагічны лёс Акопаў. У музеі створаны й вобраз Купалля: свята, на якое нарадзіўся паэт, якое дарыла яму натхненне й дало яму творчае імя.

Філіял “Акопы” параўнальна малады, стварэнне музея там за савецкім часам адкладвалася. Магчыма, з-за таго, што сем’і сясцёр Янкі Купалы, Леакадзіі ды Марыі, патрапілі пад раскулачванне. А тая акалічнасць ні-

як не дапасоўвалася да вобраза народнага паэта й лаўрэата Сталінскай прэміі. Філіял быў адкрыты 29 жніўня 1992 года.

Ганна Лагун

Ад рэдакцыі. З пост-рэліза, дасланага ў рэдакцыю з Купалаўскага музея, мы даведаліся наступнае. 7 ліпеня 2020 года з нагоды Дня нараджэння першага народнага паэта Беларусі Янкі Купалы ў мінскім парку, які носіць імя паэта, прайшла ўрачыстая цырымонія ўскладання кветак да помніка Песняру. Пасля гасці й сябры музея паехалі ў Лагойскі раён, у філіял музея “Акопы”, каб паўдзельнічаць у адмысловай акцыі “Пасадка саджанцаў бэзу «Паўлінка»”. Што вельмі сімвалічна: бо якраз у той малюўнічай мясціне створаны ўсе п’есы паэта, у тым ліку й славуная камедыя “Паўлінка”.

Цяпер штовесну будзе квітнец у Акопах і бэз “Паўлінка”. Кусты ў памяць пра Песняра й родных яму людзей, на радасць прыхільнікаў творчасці паэта высаджвалі дырэктарка Музея Янкі Купалы Алена Ляшковіч, генеральны дырэктар Купалаўскага тэатра Павел Латушка, народны артыст Беларусі Аляксандр Падабед, актрысы Купалаўскага тэатра, славытыя Паўлінкі: заслужаная артыстка Беларусі Юлія Шпілеўская й Марта Голубева, а таксама пісьменнік, намеснік старшыні Беларускага фонда культуры Анатоль Бутэвіч.

У пост-рэлізе чытаем: “Самая вышэйшая ўзнагарода чалавеку — гэта людская памяць. І беларусы прыносяць Янку Купалу гэты дар — сваю памяць — праз чытанне ягоных твораў, праз адлюстраванне паэтычных радкоў на мастацкіх палотнах, праз стварэнне новых літаратурных шэдэўраў, новых бліскучых спектаўляў па п’есах Песняра, перадаючы гэтыя духоўныя скарбы нашчадкам”.

Больш пра жыццё й творчасць Песняра можна даведацца на сайце музея www.kupala-museum.by, а фотаздымкі з акцыі “Пасадка саджанцаў бэзу «Паўлінка»” тут: <https://cloud.mail.ru/public/4ag6/3CKRYeCf6/>.

ВЕСТКІ З СУПОЛАК

Агонь творчасці не стрымаць

Канцэрт “Беларускае Купалле”, які падрыхтавалі беларусы Даўгаўпілса, прайшоў у анлайн-рэжыме

Традыцыйна ўжо на пачатку ліпеня беларусы Даўгаўпілса дораць гараджанам святочны канцэрт. Сёлета ж даўгаўпілскае Купалле прыйшлося перанесці ў інтэрнэт. 7 ліпеня 2020 года на платформе Youtube, на афіцыйнай старонцы Цэнтра беларускай культуры ў Facebook з’явіўся відэазапіс канцэрта. Вядома ж, праходзілі рэпетыцыі, узгадняўся рэпертуар, вырашаліся тэхнічныя пытанні. Урэшце творчыя калектывы збіраліся ў ЦБК для відэазапісу.

Не сакрэт: жывыя выступленні “адціваюць” хутчэй, чым Купальскія кветкі. Хоць, кажучы, нішто не губляецца ў

Сусвеце, зберагаецца ў яго велізарнай энергаінфармацыйнай сістэме. А запісы выступленняў нашых артыстаў вы можаце й цяпер паглядзець. Выступалі ансамбль народнай песні “Купалінка”, дзіцячая студыя “Скарбніца”, танцавальны ансамбль “Лянок”, харавая капэла “Спадчына” ды вакальны ансамбль “Пралескі”. Хораша вяла імпрэзу, цікава расказваючы пра Купалле, кіраўніца ЦБК Жанна Раманоўская: у святочным строі з Купальскім вяночкам. Народныя найгрышы, любімыя песні й танцы, некаторыя Купальскія гульні (у прыватнасці, “Явар”) можна глядзець у рэжыме анлайн.

Для калектываў Цэнтра беларускай культуры запіс Купальскага канцэр-

та-2020 — святочная падзея. Гэтая імпрэза сабрала самадзейных артыстаў пасля працяглага каранціннага перапынку. Спадзяёмся, наша “Беларускае Купалле” прыйдзеца вам даспадобы. Паглядзець відэа можна на платформе Youtube: <https://youtu.be/f4KuRtJLDe4>.

Марыя Памецька, г. Даўгаўпілс

Ад рэдакцыі. Беларусы Даўгаўпілса яшчэ распачалі ў сацсетках праект “Беларускае інтэрнэт-Купалле”. Група ў Фэйсбуку <https://www.facebook.com/groups/878708332615577>. Глядзіце, слухайце, святкуйце. Далучайцеся! Жанна

Раманоўская паведамляе: сёлета беларусы Даўгаўпілса Купалле для латышоў зрабілі, у Клайпедзе на Купаллі пабылі, свой канцэрт анлайн зладзілі ды акцыю запусцілі, у Вентспілсе ў Купаллі паўдзельнічалі... Што ж: гуляць дык гуляць!

Гурт “Скарбніца” выступае ў Купальскім канцэрце

Ён будаваў культурныя масты

Навуковец Уладзімір Сакалоўскі шмат паспрыяў таму, каб у Германіі больш ведалі пра Беларусь і адладжваліся культурныя сувязі паміж краінамі. Урадженец Слонімшчыны быў і лірыкам: пісаў вершы.

Сяргей Панізьнік — даўні аўтар “Голасу Радзімы” і наш добраахвотны дарадца — напісаў з Канады, дзе цяпер большым часам жыве, пра юбілей сябра: “Спаўняецца 90 гадоў ад нараджэння кандыдата філалагічных навук Уладзіміра Сакалоўскага. Ён папрацаваў як на Бацькаўшчыне, так і ва Усходняй Германіі, у Бонскім універсітэце. Некаторы час выкладаў нямецкую мову ў Рыжскім інстытуце грамадзянскай авіяцыі. Там жа, у Рызе, спрыяў дзейнасці Таварыства беларускай культуры “Сьвітанак”, пашыраў беларускую культуру”. Сяргей Сцяпанавіч звяртае ўвагу, што ў сеціве ўказана дата нараджэння 13 снежня, хоць даты жыцця Уладзіміра Сакалоўскага такія: 4.07.1930–20.06.2013. Юбілей!

Памятны для Сяргея Панізьніка жнівень 1984-га, калі ягоная сям’я запрасіла мінскіх суседзяў (а жылі ж побач, у адным доме № 60 па вуліцы газеты “Правда”) Уладзіміра Лявонцэвіча і Галіну Антонаўну Сакалоўскіх у вандрожку: на Падзвінне. Наведалі яны тады ў вёсцы Цінкаўцы Верхнядзвінскага раёна музей “Хата бабкі Параскі на Шляху з Грэкаў у Варагі”, Сяргеем Панізьнікам створаны. Ёсць здымак там. А таксама зняліся каля брамы былога палаца графа Лапацінскага ў мястэчку Лявонпаль Мёрскага раёна: на левым беразе Дзвіны. Пазней зазняў Сяргей Панізьнік, як піша, “пару лагодных, добрачытлівых людзей” і ля згаданага мінскага дома ў 90-я гады. Там і цяпер, удакладняе, жыве Галіна Антонаўна. Ёсць тэлефон.

Тэлефаную. Галіна Антонаўна гатова да размовы. Слухаючы, раблю пазнакі.

Родам яе муж са Слонімшчыны, з вёскі Мьяльканавічы. Яшчэ ў Першую сусветную сям’я Сакалоўскіх была ў эвакуацыі, тады ж яе будучы свёкар, Лявонцій Аляксеевіч, у Таганрогу закончыў гімназію. Пазней павучыўся (закончыў некалькі курсаў) у Варшаўскім універсітэце. І, вядома ж, быў чалавекам адукаваным. “Ён, калі Слонімшчына пад Польшчай была, уваходзіў у Кампартыю Заходняй Беларусі, у турме тады сядзеў”, — удакладняе суразмоўца. Пазней у тэксце кразнаўца Сяргея Чыгрына, які сябраваў з земляком, быў запрычаны на яго 80-годдзе, я прапачыў: бацька навукоўцы добра валодаў беларускай, польскай, рускай і нямецкай мовамі, ведаў яшчэ лацінскую ды старажытнагрэцкую, актыўна ўдзельнічаў у працы мясцовай філіі Таварыства беларускай школы (ТБШ). Вось дык селянін, хочацца ўсклікнуць! І робіць высонову Сяргей

Чыгрын: прыклад Уладзіміру было з каго браць. Са спрыяннем-падтрымкаю бацькоў сваіх, сялян Лявонція ды Аляксандры, “юнак з далёкай слонімскай вёскі пайшоў у навуку, бо меў талент да замежных моў, да вучобы”.

Спадарыня Галіна ўдакладняе: вучыўся Уладзімір у Мьяльканаўскай сямігодцы (1937–46), потым па 1949-ы ў Азярніцкай школе (цяпер Азярніца — цэнтр сельсавета). Далей быў Гродзенскі педінстытут: нямецкае аддзяленне факультэта замежных моў. Пачаў з 1953-га працаваць настаўнікам у Мастах, быў дырэктарам Зяльвянскай 8-годкі — у саміх Мастах (1957–58). Гэта, пэўна ж, па левы бок Нёмана: ра-

правала выкладчыцай пэўна з Гродзеншчыны Аўгіння Кавалюк. З дапамогай мінскіх сяброў мы “знайшліся”, пазнаёміліся, пачалі сябраваць, збірацца ў майстэрні: Сакалоўскі з жонкай Галінай, настаўніцай, Аўгіння з мужам Лявонам, навукоўцам Латвійскай акадэміі навук, мая стрыечная сястра Раіса Сазон — настаўніца, я з жонкай ды Валерыя Дзевіскіба з яго Лідзіяй. Сустрэчы праходзілі на беларускай мове і былі цікавымі. Аўгіння чытала вершы, Уладзімір расказваў пра свае пераклады з нямецкай літаратуры на беларускую мову, гаварылі пра родную культуру, гісторыю. За кавай, пад чарку спявалі беларускія песні:

З 1973 па 1976 год быў суіскальнікам Інстытута літаратуры імя Янкі Купалы АН БССР, пісаў навуковую працу і ў 1977-м абараніў кандыдацкую: “Беларуска-нямецкія літаратурныя сувязі перыяду Ваймарскай рэспублікі”. У тым жа годзе па конкурсе Уладзімір Сакалоўскі быў зацверджаны на пасаду малодшага навуковага супрацоўніка ў згаданым Інстытуце літаратуры. Але, паколькі не меў мінскай прапіскі, то праз два гады вымушаны быў вярнуцца ў Рыгу: працаваў ужо дацэнтам, загадчыкам кафедры рускай мовы па рабоце з замежнымі студэнтамі. Толькі ў 1982-м сям’я вярнулася на сталае жыхарства ў Беларусь, і Уладзімір Сакалоўскі рос ужо як навуковец у акадэмічным Інстытуце літаратуры. У 1987–90-х гадах, у прыватнасці, загадваў аддзелам узаемадзейнасці літаратур. Галіна Антонаўна ўдакладняе: змяніў на той пасадзе вядомага пісьменніка, літаратуразнаўцу Алясея Адамовіча, які тады паехаў працаваць у Маскву.

Галоўнай працай мужа Галіна Сакалоўская лічыць больш чым 300-старонкавы бібліяграфічны даведнік “Беларусь і Германія: інтэлектуальныя і культурныя дачыненні паміж 1914 і 1941 гадамі” (у арыгінале:

Сакалоўскі сістэматызаваў ды абагульніў беларуска-нямецкія грамадска-культурныя, асабліва літаратурныя сувязі, адкрыў многія іх факты. Важныя набыткі для нашай культурнай скарбніцы — зроблены ім пераклад з нямецкай мовы працы Анджэя Цеханавецкага “Міхал Казімір Агінскі і яго “Сядзіба музаў” у Слоніме” (выходзіла ў Беларусі ў 1993 і 2006 гадах). Даследчык знайшоў каштоўныя матэрыялы, якія тычацца Беларусі ў перыяд Першай сусветнай вайны, працы Надзвычайнай місіі БНР у Германіі. Апошняя стала магчымым, бо Уладзімір Сакалоўскі з 1995 года на пасадзе прафесара пры Бонскім універсітэце (Германія) пад кіраўніцтвам Ганса Ротэ ўвядоўваў праект “Беларусь і Нямецчына ад Першай да Другой сусветнай вайны. 1914–1941”. З 1996-га навуковец кіраваў аддзяленнем беларуска-нямецкага грамадска-культурнага ўзаемадзяння Інстытута Цэнтральнай ды Усходняй Еўропы, узначальваў Беларуска-нямецкую навуковую раду. Уважаны факты ёсць у “Кароткім жыццяпісе” Уладзіміра Сакалоўскага — своеасаблівай прадмове да публікацыі “Надзвычайная місія БНР у Нямецчыне (1919–1925)” (часопіс “Arche”, 2009, № 3). У інфармацыі ёсць і публікацыя даследчыка “Успрыняцце творчасці Якуба Коласа ў Заходняй Еўропе першай паловы XX ст.” (2007), “Да вытокаў беларускай дыпламатыі: дзейнасць беларускай місіі ў Берліне (1919–1923)” (2008), “Прысутнасць творчасці Янкі Купалы ў нямецкамоўным свеце” (2009).

Колькі слоў пра тое, чаму надзвычайнай важнай бачыцца сёння даследчыцкая праца Уладзіміра Сакалоўскага. Святкуючы 75-годдзе Перамогі над фашысцкай Германіяй, нам варта памятаць: нямецкі народ, нямецкая культура і самі панеслі велізарныя страты ў выніку вядомых нам палітычных працэсаў XX стагоддзя. Каб у нашым часе супрацьстаяць антычалавечай ідэалогіі нацызму, людзям адукаваным, культурным належыць шукаць тое, што нас паядноўвае, будаваць культурныя, духоўныя, інтэлектуальныя масты паміж народамі. Як і рабіў Уладзімір Сакалоўскі. Дарэчы, застаючыся ў душы лірыкам! Не ўсе ведаюць: у 2011-м у Нью-Ёрку выйшла кніга вершаў яго “Я перажыў свае жаданні” (у ЗША жыве сын аўтара, Аляксей, вядомы IT-спецыяліст).

Маем надзею кніжку тую пачытаць. Адаем належнае вялікай працы земляка-юбіляра, шануем яго памяць.

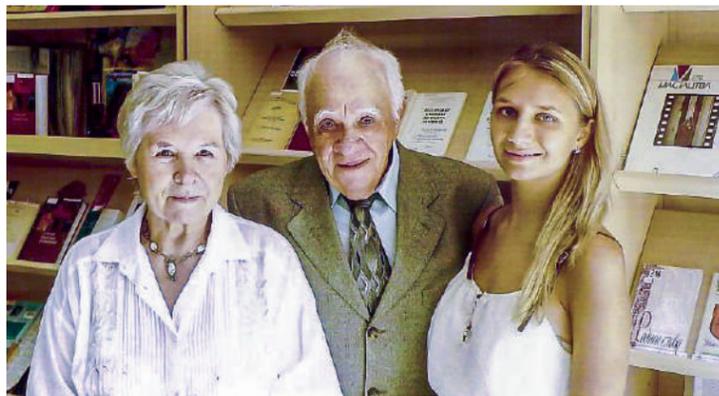
Іван Ждановіч

Уладзімір і Галіна Сакалоўскія ля мінскага дома. 90-я гады.

нейшае мястэчка Зяльвяне стала часткай горада. І ёсць на карце Мастоў, на левабярэжы, вуліца Зяльвянская і непадалёк 3-я мастоўская школа. Працаваў дырэктарам і ў іншых школах раёна. У ліпені 1962-га Уладзімір Сакалоўскі па ўласнай заяве быў залічаны на пасаду перакладчыка ва Усходняй Германіі: там і працаваў да 1969-га. Пераехала ж сям’я Сакалоўскіх адтуль у Рыгу. “Мы пражылі душа ў душу 57 з паловай гадоў”, — з лёгкай тугой кажа Галіна Антонаўна. Пажаніліся ў 1956-м. Згадвае, што сама яна, у дзявоцтве Лукашчы, таксама педагог, родам з Бераставіцкага раёна, з прымежнай вёскі Падбагонікі: “што пры Свіслачы, а за рэчкай там і Польшча”. Закончыўшы педвучылішча ў Слоніме, працавала настаўніцай пачатковых класаў, потым закончыла ў Гродзенскі педінстытут.

Прыпомнілася мне, што Сакалоўскага згадвае вядомы беларус Рыгі Вячка Целеш, калі піша пра свайго сябра Валерыя Дзевіскібу (“Жыццё і творчасць мастака” — ГР, 26.06.2014.). У тэксце ёсць адметны абзац: “У 1980 годзе была скончана пабудова маёй майстэрні, Валерыя пастаянна заходзіў да мяне. У той час, дарэчы, у Рыжскім інстытуце грамадзянскай авіяцыі выкладчыкам нямецкай мовы працаваў Уладзімір Сакалоўскі, родам са Слонімшчыны, у Рызе

Уладзімір Сакалоўскі з жонкай і ўнучкай, 2010 г.

я на лістах ватмана пісаў словы і вешаў на мальберце, каб усім было відаць. Нашу сябрыню можна лічыць першым неафіцыйным нацыянальным беларускім таварыствам у Латвіі”.

Галіна Антонаўна памятае тэа сяброўскія сустрэчы, удакладняе: Уладзімір Лявонцэвіч з 1971 года выкладаў нямецкую мову на кафедры замежных моў Рыжскага інстытута грамадзянскай авіяцыі. А далейшыя ягоны лёс вызначыла вялікае жаданне больш расказаць пра Беларусь жыхарам Германіі. Бо, згадвае жонка, для яго немалым патрабаваннем было пабачыць, што ў ГДР, дзе яны некаторы час жылі і працавалі, пра Беларусь практычна нічога ніхто не ведае. І вось, спрабуючы выправіць такое становішча, Уладзімір Сакалоўскі пачаў збіраць матэрыялы.

“Weißrussland und Deutschland: Geistes- und Kulturbeziehungen zwischen 1914 und 1941. Bd. 1. Bibliographie”, які пабачыў свет у Кельне ў 2000 годзе. Навуковец глыбока даследаваў гісторыю развіцця ды ўзаемадзяння беларускай і нямецкай культур, шмат пісаў артыкулаў па азначанай тэматыцы. У Мінску выйшлі яго кнігі “Пара становлення: вопыт параўнальнага вывучэння беларускай і некаторых класічных зарубажных літаратур” (1986), “Беларуская літаратура ў ГДР” (1988), “Беларуская савецкая літаратура за мяжой” (1988). У 1994-м у зборніку “Шляхам гадоў” выйшлі падрыхтаваныя ім матэрыялы “Забытыя старонкі гісторыі. Рудольф Абіхт і Антон Луцкевіч. Перапіска (1916–1921)”. У інтэрнэце чытаем: Уладзімір

“Голас Радзімы”: 65 гадоў!

Чытайце газету ў інтэрнэце на партале zviazda.by

Падпісання на газету “Голас Радзімы” можна ў паштовых аддзяленнях Беларусі

© “Голас Радзімы”, 2020

Заснавальнік:
Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова
“Выдавецкі дом
“Звязда”
Галоўны рэдактар
Іван ЖДАНОВІЧ

Адрас рэдакцыі:
220013, Мінск,
вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а.
Пакой 907.
E-mail: golas_radzimy@tut.by
Тэлефон: + 375-17-2871526

Рэдакцыйнае пасведчанне №61.
Выдадзена 16.07.2018 года
Міністэрствам інфармацыі
Рэспублікі Беларусь

Выдавец:
Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова
“Выдавецкі дом “Звязда”
Дырэктар – галоўны рэдактар
Павел Якаўлевіч СУХАРУКАЎ

Аб’ём выдання: 2 друк. арк.
Падпісана да друку: 17.07.2020 г.
Наклад 373.
Заказ – 1000.
Выходзіць 2 разы на месяц

Месяца друкавання:
Друкарня Рэспубліканскага
ўнітарнага прадпрыемства
“Выдавецтва “Беларускі Дом друку”
ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004
Пр-т Незалежнасці, 79/1. 220013, Мінск,
Рэспубліка Беларусь

Рукпісы прымаюцца толькі ў
электронным выглядзе, не вяртаюцца
і не рэдакуюцца. Пазіцыі рэдакцыі
ды аўтараў, матэрыялы якіх
друкуюцца на старонках “Голасу
Радзімы”, могуць не супадаць.